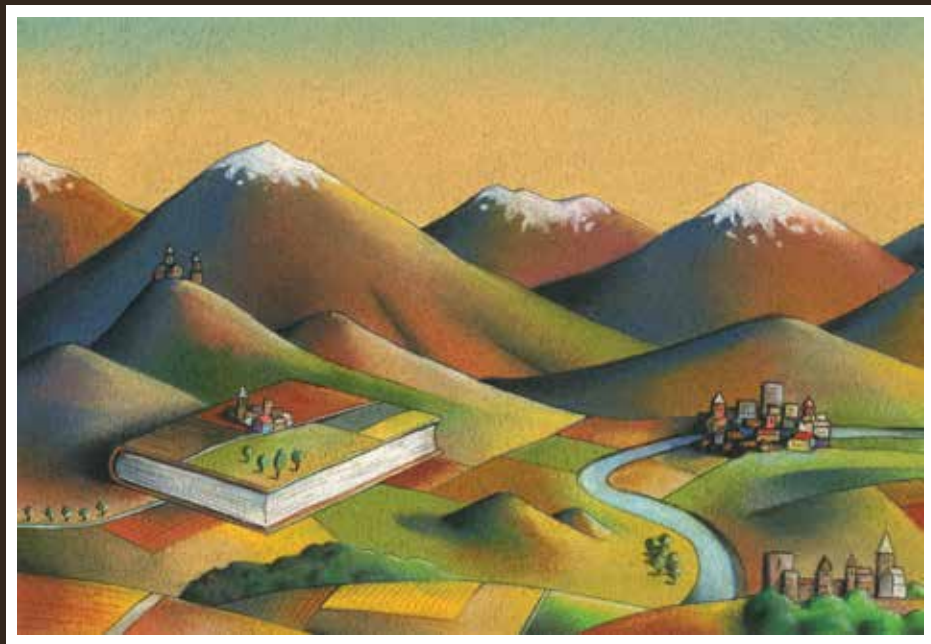

საქართველო და ევროკავშირი

მოკლე გზამკვლევი

მაიკლ ემერსონი

და

თამარ კოვზირიძე

წინამდებარე სახელმძღვანელო წარმოადგენს ტრილოგიის ნაწილს, რომელიც ეძღვნება ევროკავშირსა და საქართველოს, მოლდოვასა და უკრაინას შორის ასოცირების ხელშეკრულებებისა და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებების (DCFTA) ახსნა-განმარტებას

საქართველო და ევროკავშირი

მოკლე გზამკვლევი

მაიკლ ემერსონი

და

თამარ კოვზირიძე

ევროპული პოლიტიკის კვლევის ცენტრი (CEPS), ბრიუსელი
რეფორმატიკის (Reformatics), თბილისი

წინამდებარე გზამკვლევი წარმოადგენს შემოკლებულ ვერსიას ვრცელი კვლევისა, რომლის მიზანია ევროკავშირისა და საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებისა და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) მარტივად ახსნა. ვრცელი ვერსია სახელწოდებით – ევროკავშირისა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაღრმავება. რა, რატომ და როგორ? – მომზადებულია ევროპული პოლიტიკის კვლევის ცენტრისა (CEPS, ბრიუსელი) და რეფორმატიქსის (თბილისი) მკვლევარების და კონსულტანტების ორი გუნდის მიერ (ჩამოთვლილია ბროშურის ბოლო გვერდზე).

CEPS-ი დაფუძნებულია 1983 წელს ბრიუსელში და ევროპის საკითხებზე წამყვან ანალიტიკურ-კვლევით ცენტრად ითვლება. ორგანიზაციას გააჩნია მკვლევართა ძლიერი ჯგუფი და პარტნიორი ინსტიტუტების ფართო ქსელი მსოფლიოს მასშტაბით. რეფორმატიქსი საერთაშორისო საკონსულტაციო კომპანიაა, რომელიც მდებარეობს თბილისში. კომპანია დაფუძნებულია საქართველოს ყოფილი მაღალი თანამდებობის პირების მიერ, რომლებმაც ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს საქართველოს ეკონომიკური რეფორმების შემუშავებასა და მათ წარმატებით განხორციელებაში.

მაიკლ ემერსონი CEPS-ის ასოცირებული უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელია. თამარ კოვზირიძე – რეფორმატიქსის პარტნიორი და დირექტორი.

წინამდებარე გზამკვლევაში გამოთქმული მოსაზრებები მთლიანად მისი ავტორების აზრს გამოხატავს და არ უნდა იქნეს აღქმული როგორც CEPS-ის, რეფორმატიქსის ან სხვა რომელიმე ორგანიზაციის მოსაზრებები, რომლებთანაც ავტორები არიან ასოცირებულნი, ან როგორც ევროკავშირის მოსაზრებები.

ავტორები განსაკუთრებულ მადლიერებას გამოხატავენ შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსადმი (Sida) ამ პროექტის მხარდაჭერისთვის.

ქართული თარგმანის რედაქტორები: თამარ კოვზირიძე, ლალი ლოღობერიძე, ვახტანგ ლეჟავა.

ილუსტრაციების ავტორი: კონსტანტინ სუნერბერგი (cost-art@skynet.be)

სარჩევი

მოკლე მიმოხილვა	1
ნაწილი I. პოლიტიკური პრინციპები,	
სამართლის უზენაესობა და საგარეო პოლიტიკა	3
1. პოლიტიკური პრინციპები	4
2. კანონის უზენაესობა და ადამიანების გადაადგილება	5
3. საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა	6
ნაწილი II. ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი	
თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება	7
4. საქონლის ბაზარზე დაშვება	8
5. დაცვითი ზომები ვაჭრობაში	9
6. საბაჟო მომსახურება	10
7. სამრეწველო საქონლის ტექნიკური სტანდარტები	11
8. სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებული რეგულაციები	12
9. მომსახურება	13
10. სახელმწიფო შესყიდვები	14
11. ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები	15
12. კონკურენციის პოლიტიკა	16
13. სტატისტიკა	17
ნაწილი III. ეკონომიკური თანამშრომლობა	18
14. მაკროეკონომიკური გარემო და ფინანსური დახმარება	19
15. ფინანსური მომსახურება	20
16. ტრანსპორტი	21
17. ენერგეტიკის სექტორი	22
18. გარემოს დაცვა	23
19. ციფრული სექტორი	24
20. მომხმარებელთა დაცვა	25
21. კორპორაციული სამართალი	26

22. სოფლის მეურნეობა	27
23. დასაქმება და სოციალური პოლიტიკა	28
24. განათლება, ტრენინგი და კულტურა	29
25. მეცნიერება და ტექნოლოგია	30
26. ევროკავშირის სააგენტოები და პროგრამები	31
27. ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობა	32
28. სამოქალაქო საზოგადოება	33
ნაწილი IV. სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური დებულებები	34
29. დავების მოგვარება	35
30. ინსტიტუციონალური დებულებები	36

მოკლე მიმოხილვა

საქართველოს და ევროკავშირის შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმება წარმოადგენს ყოვლისმომცველ ხელშეკრულებას, რომელითაც საქართველო-ევროკავშირის შორის ურთიერთობები რეგულირდება. ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტები კი ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებით (DCFTA) განისაზღვრება, რომელიც ასოცირების ხელშეკრულების განუყოფელი ნაწილია.

შეთანხმებას 2014 წლის 27 ივნისს მოეწერა ხელი, რის შემდეგაც იგი საქართველოს, ევროპის პარლამენტისა და ევროკავშირის 28 წევრი სახელმწიფოს მიერ იქნა რატიფიცირებული. შეთანხმების ეკონომიკური ნაწილი პირობითად 2014 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა (conditional application), ხოლო 2016 წლის 1 ივლისს შეთანხმება სრულად შევიდა ძალაში.

შეთანხმების პოლიტიკური და ეკონომიკური მიზნები გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა მომავალში საქართველოს დამოუკიდებელი და უსაფრთხო ევროპული სახელმწიფოს სახით ჩამოყალიბებისთვის და ეს მიზნები შემდეგნაირად არის განსაზღვრული:

- შეთანხმების პოლიტიკური მიზანია საქართველოს „ევროპული არჩევანის“ განხორციელების და მისი ევროკავშირთან დაახლოების ხელშეწყობა. ზემოთხსენებული გულისხმობს ფუნდამენტური ევროპული ღირებულებების, კერძოდ კი დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დამკვიდრებას, ადამიანის უფლებების დაცვის უზრუნველყოფას და ევროპული უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის ნორმების დანერგვას. შეთანხმება არ ეხება საქართველოს ევროკავშირში გაწევრიანების საკითხს, თუმცა იგი არ გამორიცხავს მომავალში ასეთი პერსპექტივის არსებობას.
- შეთანხმების ეკონომიკური მიზანია საქართველოს ეკონომიკის მოდერნიზების პროცესის მხარდაჭერა, ევროკავშირთან და სხვა, მსოფლიოს უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორებთან ვაჭრობის განვითარების ხელშეწყობით და ეკონომიკური რეგულირების ევროკავშირის საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად რეფორმირების გზით. ეს ნაბიჯები, საბოლოო ჯამში, ხელს შეუწყობს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ეკონომიკური ინტეგრაციის უმაღლესი დონის მიღწევას.

2014 წლის 1 სექტემბრიდან ევროკავშირმა პრაქტიკულად სრულად გახსნა თავისი ბაზარი საქართველოდან იმპორტისთვის და გააუქმა საიმპორტო ტარიფები. 2006 წლიდან საქართველომ ცალმხრივად გახსნა თავისი ბაზარი მთელი მსოფლიოსთვის. ეს ნიშნავს, რომ ევროკავშირის ბაზრის გახსნა ახალ შესაძლებლობებს სთავაზობს საქართველოს, რაც არ არის დაკავშირებული რაიმე რის-

კთან, რადგანაც ქვეყნის ეკონომიკა უკვე ისედაც მორგებულია საერთაშორისო კონკურენციას.

2003 წლის ვარდების რევოლუციის შემდგომ, საქართველომ რადიკალური რეფორმების შედეგად კორუფციასთან ბრძოლის თვალსაზრისით მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია და იგი საერთაშორისო დონეზე აღიარებულია, როგორც ლიდერი ქვეყანა ამ მიმართულებით.

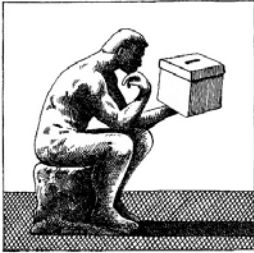
შავი ზღვის, კავკასიისა და კასპიის ზღვის რეგიონში საქართველო გამოიკვეთა, როგორც სატრანსპორტო და ლოგისტიკური ცენტრი და აქვს ამბიციი, მოახდინოს თავისი ინფრასტრუქტურის სრული ინტეგრირება საერთაშორისო და რეგიონალურ სატრანსპორტო სისტემებში. საქართველოს გააჩნია კარგი შანსი, მნიშვნელოვანი სარგებელი მიიღოს ევროკავშირის სატრანსპორტო ქსელების ჩინეთის ახალი აბრეშუმის გზის ინიციატივასთან მიერთების შედეგად, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ მიმდინარე წელს დაგეგმილია ჩინეთთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების ხელმოწერა. ყოველივე ეს ბუნებრივად განავითარებს DCFTA-სთან დადებით სინერგიებს.

ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერა ხელმისაწვდომია ტექნიკური დახმარების და ინვესტიციის სახით იმ სფეროებში, სადაც რეგულირებასთან შესაბამისობის მიღწევის ხარჯები მაღალია, ევროკავშირის მხრიდან გრანტების, ხოლო ევროპული საფინანსო ინსტიტუტების მხრიდან სესხისა და ინვესტიციის სახით.

შეთანხმება არ წარმოადგენს ჯადოსნურ ჯოხს, რომელიც საქართველოს არსებული პოლიტიკური და ეკონომიკური გამოწვევების დაუყოვნებელ გადაჭრაში დაეხმარება. მიუხედავად ამისა, შეთანხმების დებულებები მიმართულია საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური რეფორმების უმეტესი ნაწილის ხელშეწყობისკენ. საბოლოო ჯამში, შეთანხმება წარმოადგენს გზამკვლევს, რომელიც დაეხმარება საქართველოს შეუერთდეს ევროპის მთელ რიგ მცირე, მაგრამ ღია ეკონომიკის მქონე ქვეყნებს, რომელთაც უკვე მიაღწიეს ან შეუძლიათ მიაღწიონ ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მაღალ დონეს.

ნანილი I. პოლიტიკური პრინციპები,
კანონის უზენაესობა და საგარეო
პოლიტიკა

1. პოლიტიკური პრინციპები

ასოცირების შეთანხმება სრულად ეფუძნება ევროკავშირის თანამედროვე, დემოკრატიული პოლიტიკურ ღირებულებების მიმართ ერთგულების პრინციპს. შეთანხმების პრეამბულაში აღიარებულია რომ „ის საერთო ღირებულებები, რომლებსაც ეფუძნება ევროკავშირი – კერძოდ დემოკრატია, ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა დაცვა და კანონის უზენაესობა – ასევე წარმოადგენს პოლიტიკური ასოცირების და ეკონომიკური ინტეგრაციის ქვაკუთხედს, რაც გათვალისწინებულია

წინამდებარე შეთანხმებით.“

საქართველოს კონსტიტუცია ახალგაზრდა დემოკრატიისთვის დამახასიათებელი კონსტიტუციაა, რადგან მხოლოდ ორი ათწლეული გავიდა მას შემდეგ, რაც 1995 წელს საქართველოს კონსტიტუციით თანამედროვე დემოკრატიული სისტემის საფუძვლები განისაზღვრა. პოსტ-საბჭოთა პერიოდში არსებული არეულობის, სამოქალაქო ომის, ეთნო-პოლიტიკური დაძაბულობისა და მართვის ტოტალიტარული სისტემიდან დემოკრატიულ სისტემაზე გადასვლის ფონზე, გარდამავალ ეტაპთან დაკავშირებული პროცესები საკმაოდ რთულად ვითარდებოდა და კონსტიტუციაში რამდენჯერმე შევიდა ცვლილებები. საერთო ჯამში, მიუხედავად წარსულში და მიმდინარე ეტაპზე არსებული გამოწვევებისა, საქართველო განაგრძობს პროგრესს დემოკრატიული მმართველობის კონსოლიდაციის მიმართულებით.

კონსტიტუცია ნებისმიერი პოლიტიკური გავლენისგან თავისუფალი და დამოუკიდებელი სასამართლოს ფუნქციონირების სამართლებრივ საფუძვლებს აყალიბებს. მიუხედავად ამისა, სასამართლო ხელისუფლება წლების განმავლობაში კრიტიკის ობიექტს წარმოადგენს. წინა ხელისუფლებამ ვარდების რევოლუციის შემდგომ წარმატებით მიაღწია კორუფციის შემცირებას, ინსტიტუციური ეფექტურობის ამაღლებას და ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მაგრამ სასამართლოს და პროკურატურის პოლიტიკური დამოუკიდებლობის ხარისხის თვალსაზრისით პრობლემები კვლავ რჩებოდა. როგორც წინა, ასევე ამჟამინდელი მთავრობა ინტენსიურ რეფორმებს ატარებს ამ მიმართულებით, თუმცა სასამართლო სისტემა ჯერ კიდევ არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს და საუკეთესო პრაქტიკას. მოცემულ სფეროში საჭიროა რეფორმების გაგრძელება.

ვარდების რევოლუციის შემდეგ საქართველოში ადამიანის უფლებების დაცვა გაუმჯობესდა. საკანონმდებლო დონეზე გაუმჯობესების უფრო მაღალი ხარისხია მიღწეული, მაგრამ აღსრულება საჭიროებს შემდგომ დახვეწას. ანტიდისკრიმინაციული კანონის მიღება მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს უმცირესობათა უფლებების დაცვას საქართველოში.

2. კანონის უზენაესობა და ადამიანების გადაადგილება

შეთანხმების ეს ნაწილი მოიცავს რამდენიმე დაკავშირებულ საკითხს, როგორცაა ორგანიზებულ დანაშაულთან, კორუფციასთან და ტერორიზმთან ბრძოლა და საზღვრების მართვისა და ადამიანთა გადაადგილების პოლიტიკა, მათ შორის ევროკავშირსა და საქართველოს შორის უვიზო მიმოსვლასთან დაკავშირებული საკითხები.

2003 წლის ვარდების რევოლუციის შემდეგ საქართველოში კორუფციასთან ბრძოლის თვალსაზრისით მდგომარეობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. მთავრობამ, მათ

შორის, გააძლიერა ანტიკორუფციული ინსტიტუციური ჩარჩო, შექმნა სახელმწიფო შესყიდვებისა და საჯარო მოხელეების მიერ დეკლარაციების წარდგენის ელექტრონული სისტემა (პრინციპით „ყველა ყველაფერს ხედავს“), შეიმუშავა ელექტრონული ხაზინის და ელექტრონული ბიუჯეტის პროგრამები. სახელმწიფო სერვისების უმეტესობა ელექტრონულია და ეფუძნება პრინციპს „დემოლი თანხმობის ნიშანია“, რაც მომსახურების მიმწოდებლის მიერ კორუფციულ გარიგებაში მონაწილეობის შესაძლებლობას მინიმუმამდე ამცირებს. 2015 წელს, საერთაშორისო გამჭვირვალობის საერთაშორისო ინდექსის შესაბამისად, საქართველომ 168 ქვეყანას შორის 48-ე ადგილი დაიკავა და ევროკავშირის რამდენიმე წევრ ქვეყანაზე უფრო მაღალი შეფასება დაიმსახურა (მაგ. ბულგარეთი, საბერძნეთი, იტალია და რუმინეთი).

საქართველოს მიზანს, მოიპოვოს თავისი ქვეყნის მოქალაქეებისთვის ევროკავშირში უვიზო მიმოსვლის უფლება, უაღრესად დიდი პოლიტიკური და პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია. ევროკომისიის შეფასებით, საქართველოს მიერ უვიზო მიმოსვლისთვის საჭირო ყველა პირობა დაკმაყოფილებულია და საბოლოო გადაწყვეტილება მოლოდინის რეჟიმშია. უვიზო მიმოსვლის შესაძლებლობა ევროკავშირთან უფრო მჭიდრო პოლიტიკური დაახლოების პროცესისთვის მხარდაჭერის მოპოვების ქმედითი ინსტრუმენტია და ასევე, მნიშვნელოვანია რუსული პროპაგანდის მანქანასთან გამკლავების თვალსაზრისით. ის ასევე საშუალებას მისცემს მეწარმეებს, გაეცნონ საუკეთესო პრაქტიკას და გამოიყენონ ბაზრის შესაძლებლობები, ხელს შეუწყობს თანამშრომლობას მეცნიერებისა და კულტურის სფეროებში, ხოლო სტუდენტებისთვის მეტი შესაძლებლობები იქნება ხელმისაწვდომი. სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაცია საქართველოს უფრო მიმზიდველს გახდის ევროპული ტურისტული სააგენტოებისა და ავიახაზებისთვის.

3. საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა

ასოციაციების შეთანხმება მიზნად ისახავს საქართველოს საგარეო, უსაფრთხოებისა და თავდაცვის პოლიტიკის ევროკავშირის პოლიტიკასთან შესაბამისობის ეტაპობრივ მიღწევას ორმხრივ, რეგიონალურ და მრავალმხრივ დონეებზე. ათწლეულებზე მეტი დრო გავიდა მას შემდეგ, რაც, საქართველოსა და ევროკავშირის შორის საგარეო და უსაფრთხოების სფეროებში თანამშრომლობა დაიწყო. საქართველო 2011 წლიდან ნებაყოფლობით მიუერთდა ევროკავშირის ბევრ საერთაშორისო დიპლომატიურ პოზიციას.

საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა ევროკავშირისა და საქართველოს შორის თანამშრომლობის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაციის სტრატეგიული მიზნისა და რუსეთისგან მომდინარე საფრთხეებზე რეაგირების საჭიროების გათვალისწინებით. საქართველო ხაზს უსვამს სამეზობლოს ქვეყნებთან ევროკავშირის უფრო მყარი და სტრატეგიული თანამშრომლობის აუცილებლობას. საქართველოს მიაჩნია, რომ რუსეთის მიერ ბოლო პერიოდში უკრაინის წინააღმდეგ განხორციელებული სამხედრო აგრესია წარმოადგენს რუსეთის სტრატეგიის ნაწილს და პარალელურად ავლენს რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომთან. იმავდროულად, ქართული ოცნების მთავრობის სტრატეგია რუსეთთან ურთიერთობების ნორმალიზაციაა. მიუხედავად ამ გაცხადებული მიზნებისა, ურთიერთობა არ გაუმჯობესებულა და რუსეთმა ეტაპობრივად, ძალის გამოყენებით გადმოწია ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის საოკუპაციო ხაზი საქართველოს მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე.

ევროკავშირის მიერ საქართველოში განხორციელებულ ყველაზე მნიშვნელოვან უსაფრთხოების ღონისძიებას ამჟამად ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის სეპარატისტული რეგიონების საოკუპაციო ხაზის მონიტორინგის მიზნით შექმნილი სადამკვირვებლო მისია (EUMM) წარმოადგენს. მისია 2008 წლის ოქტომბრიდან, რუსეთთან ომის შემდეგ, მოქმედებს საქართველოში. EUMM-ის მთავარი მიზანი საომარი მოქმედებების განახლების პრევენციაა.

საქართველო ევროკავშირის რამდენიმე სამხედრო მისიაში იღებს მონაწილეობას, კერძოდ ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკასა და მალიში და ასევე, სამოქალაქო მისიაში უკრაინაში. ამ თვალსაზრისით საქართველო ევროკავშირის ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური არა-წევრი პარტნიორი ქვეყანაა.

ნაწილი II. ევროკავშირთან ღრმა და
ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო
სივრცის შესახებ შეთანხმება

4. საქონლის ბაზარზე დაშვება

თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შექმნისთვის ძირითადი ამოსავალი წერტილი ტარიფების ლიბერალიზაციაა. საქართველო უნიკალური ქვეყანაა იმ თვალსაზრისით, რომ 2006 წლიდან მან ცალმხრივად და რადიკალურად განახორციელა საგარეო ვაჭრობის პოლიტიკის ლიბერალიზაცია. 2014 წლის პირველ სექტემბერს, DCFTA-ის პირობითად ძალაში შესვლის შემდეგ, ევროკავშირმაც განახორციელა საქართველოდან იმპორტზე ტარიფების სრული ლიბერალიზაცია და ამით დაასრულა თავისუფალი

სავაჭრო სივრცის ძალაში შესვლა სატარიფო ნაწილში.

ამგვარად, ორივე მხარემ გააუქმა იმპორტის გადასახადი თითქმის ყველა პროდუქტზე. DCFTA მხოლოდ მცირე გამონაკლისებს ითვალისწინებს საქონლით ვაჭრობის ლიბერალიზაციის სფეროში და ყველა ეს გამონაკლისი ევროკავშირში სოფლის მეურნეობის პროდუქციის იმპორტს ეხება.

DCFTA-ის ძალაში შესვლის შემდეგ ექსპორტის სტრუქტურაში სასაქონლო პოზიციების მიხედვით მნიშვნელოვან ცვლილებებს ადგილი არ ჰქონია. ამავდროულად, საქართველოს ექსპორტის ზოგადი სტრუქტურა მთლიან ექსპორტში საერთაშორისო ბაზრების წილის მიხედვით მნიშვნელოვნად შეიცვალა და ევროკავშირის ბაზარმა დსთ-ს ქვეყნების ბაზრები ჩაანაცვლა. ევროკავშირში ექსპორტის წილი საქართველოს მთლიან ექსპორტში 2013 წელს არსებული 20.9%-იდან 2015 წელს 29%-მდე გაიზარდა, მაშინ, როდესაც დსთ-ს ქვეყნების წილი 55.5%-დან 38%-მდე შემცირდა, მათ შორის უკრაინასა და რუსეთში არსებული არახელსაყრელი ეკონომიკური ვითარების გამო.

DCFTA-ის დადებითი ზეგავლენის მნიშვნელოვნად ზრდა საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაშია მოსალოდნელი, ევროკავშირის სურსათის უვნებლობის და ტექნიკურ სტანდარტებთან (იხილეთ ქვემოთ) დაკავშირებულ კანონმდებლობასთან ეტაპობრივი დაახლოების და პრაქტიკაში აღსრულების შედეგად. საქართველოს ასევე აქვს თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება თურქეთთან, რომელიც ევროკავშირის საბაჟო კავშირის წევრია. ამდენად, შესაძლებელია სინერგიის მიღწევა DCFTA-ის და პან-ევროპულ—ხმელთაშუაზღვის კონვენციის (PEM) პრეფერენციული წარმოშობის წესების სისტემის გამოყენებით.

საქართველო მოლაპარაკებებს აწარმოებს ჩინეთთან თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების გაფორმებასთან დაკავშირებით, რაც საქართველოში ჩინური ინვესტიციების განხორციელების პერსპექტივას ქმნის, შემდგომ პროდუქციის ევროკავშირის ბაზარზე ექსპორტირების მიზნით.

5. დაცვითი ზომები ვაჭრობაში

DCFTA მოიცავს ვაჭრობის დაცვით ზომებს, რომელთა გატარების უფლება გააჩნიათ ევროკავშირს და საქართველოს მეორე მხარის იმპორტის მიმართ, თუ იმპორტი აზიანებს და დაზიანების საფრთხეს უქმნის ადგილობრივ წარმოებას. კერძოდ, მხარეებს უფლება აქვთ, მიმართონ ანტიდემპინგურ, სუბსიდიების საწინააღმდეგო და დაცვით ზომებს. DCFTA-ის დებულებები ზემოაღნიშნულთან დაკავშირებით ძირითადად მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის (WTO) შესაბამის წესებს მოიცავს.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი ამისათვის ანტიდემპინგური ღონისძიებებია. თუ კომპანია პროდუქციის ექსპორტს უფრო დაბალ ფასად ახორციელებს, ვიდრე თავისი ქვეყნის შიდა ბაზარზე ყიდის, ითვლება, რომ იგი დემპინგს ახორციელებს. შესაბამისად, მთავრობები უფლებამოსილი არიან, დემპინგის საწინააღმდეგო ზომებს მიმართონ იმ შემთხვევებში, როდესაც ადგილობრივ წარმოებას „არსებითი“ ზიანი ადგება. ამ დროს იმპორტიორ ქვეყანას უფლება აქვს შემოიღოს ანტიდემპინგური გადასახადი, ადგილობრივი წარმოებისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიზნით.

დაცვითი ზომები პრაქტიკულად არასდროს ყოფილა გამოყენებული ევროკავშირ-საქართველოს შორის სავაჭრო ურთიერთობებში. უფრო მეტიც, საქართველოს არ გააჩნია ანტიდემპინგურ, საკომპენსაციო, ან დაცვით ზომებთან დაკავშირებული კანონმდებლობა, რადგანაც ქვეყნის ლიბერალური სავაჭრო და ეკონომიკური პოლიტიკის ფარგლებში მიჩნეულია, რომ უფრო დაბალი ფასები მომხმარებლის ინტერესებში შედის და ქვეყანა არ ისახავს მიზნად თავისი სავაჭრო პარტნიორების „დასჯას“ იაფი იმპორტის გამო. საქართველოს ახლანდელმა მთავრობამ მოამზადა კანონპროექტები ანტიდემპინგურ და დაცვით ზომებთან დაკავშირებით, მაგრამ მათი მიღება გაურკვეველი ვადით გადაიდო.

6. საბაჟო მომსახურება

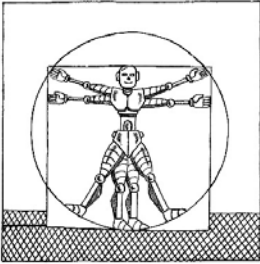
იმისათვის, რომ DCFTA-იმ ეფექტურად იმუშაოს, საჭიროა მაღალი ხარისხის საბაჟო მომსახურების უზრუნველყოფა საზღვარზე, და ამგვარად ვაჭრობის ეფექტიანი და სწრაფი ხელშეწყობა, რათა თავიდან იქნას აცილებული პროცედურული შეფერხებები და კორუფცია.

ევროკავშირი და საქართველო თანხმდებიან ძირითად პრინციპზე, კერძოდ იმაზე, რომ მათი საბაჟო კანონმდებლობა და პროცედურები იქნება სტაბილური, გამჭვირვალე, არადისკრიმინაციული და თაღლითობის თავიდან აცილებაზე ორიენტირებული. გარდა ამისა, მხარეები მიზნად ისახავენ საბაჟო ადმინისტრაციების მიერ მოთხოვნილ სავალდებულო მონაცემთა და დოკუმენტაციის შემცირებას და გამარტივებას.

2004 წლიდან საქართველომ საბაჟო მომსახურების სფეროში შთამბეჭდავი რეფორმები გაატარა და ერთ-ერთი ყველაზე კორუმპირებული და რთული საბაჟო სისტემა კონკურენტულ სისტემად გადააქცია, რომლის ფარგლებშიც საბაჟო ადმინისტრაცია ვაჭრობაში მონაწილეებს ისე ეპყრობა, როგორც კლიენტებს. საქართველო უკვე აკმაყოფილებს საბაჟო კანონმდებლობასა და პროცედურებთან დაკავშირებით DCFTA-ში ასახულ ძირითად პრინციპებს. საქართველოს საბაჟო პოლიტიკა შესაბამისობაშია ქვეყნის ამოცანასთან, გახდეს ვაჭრობის, ტრანზიტისა და ტრანსპორტის თვალსაზრისით რეგიონული ჰაბი ქვეყნის ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობის გათვალისწინებით.

გამჭვირვალობის მაღალი ხარისხის და კარგად განვითარებული ელექტრონული პროცედურების შედეგად, საბაჟოზე კორუფცია აღმოიფხვრა და იგი გახდა ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტიანი ორგანო ქვეყანაში. მსოფლიო ბანკის მიერ ჩატარებული უახლესი “საწარმოთა გამოკითხვის” (2013) კვლევის შესაბამისად, საქართველომ ყველაზე მაღალი ქულები მიიღო კორუფციის აღკვეთის ინდიკატორის პრაქტიკულად ყველა მიმართულებით. იმ კომპანიების წილი, რომლებიც მოელიან, რომ ქრთამი უნდა გადაიხადონ იმპორტის ნებართვის მისაღებად 0%-ის ტოლია მაშინ, როდესაც აღმოსავლეთ ევროპასა და ცენტრალურ აზიაში ეს მაჩვენებელი 14.6%-ს შეადგენს.

7. სამრეწველო საქონლის ტექნიკური სტანდარტები

ვინაიდან საქართველოსა და ევროკავშირს შორის საბაჟო ტარიფები თითქმის სრულადა არის გაუქმებული, ტექნიკური ბარიერები, როგორიცაა ტექნიკური სტანდარტები და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები, საჭიროებს ევროკავშირის პრაქტიკასთან შესაბამისობაში მოყვანას. ტექნიკური ბარიერების აღმოფხვრის მიზნით, საქართველო თავის კანონმდებლობას დაუახლოებს ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას, სტანდარტებს და პროცედურებს. ეს ხანგრძლივი და რთული პროცესი იქნება, მაგრამ იგი საფუძველს ჩაუყრის ქვეყნის მრეწველობის მოდერნიზაციას და გაუმჯობესებს მის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობას.

ევროკავშირის სამრეწველო საქონლის ტექნიკური სტანდარტების სისტემა ორსაფეხურიანია: პირველი ევროკავშირის ჰარმონიზებული კანონმდებლობაა, რომელიც ზოგად მეთოდოლოგიას და ინსტიტუციონალურ ჩარჩოს არეგულირებს, ხოლო დაახლოებით 30 ჰარმონიზებული სტანდარტი პროდუქციის ისეთ ფართო სექტორულ ჯგუფებს შეეხება, როგორიცაა მაგალითად მანქანა-დანადგარები. მეორე მოიცავს დაახლოებით 5,000 “ჰარმონიზებულ სტანდარტს” პროდუქტების მიხედვით, რომლებშიც დეტალურად არის გაწერილი ტექნიკური მახასიათებლები და ის, თუ როგორ უნდა იქნას დაკმაყოფილებული ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული ძირითადი მოთხოვნები.

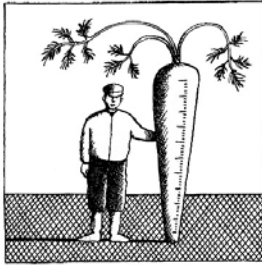
საქართველოს მთავრობას ამ სფეროში მიღებული აქვს ყოვლისმომცველი სტრატეგია და საკანონმდებლო დაახლოების პროგრამა და მის განხორციელებაში მნიშვნელოვან პროგრესს ახორციელებს შეთანხმებული გრაფიკის შესაბამისად.

სტანდარტიზაციაზე, მეტროლოგიასა და აკრედიტაციაზე პასუხისმგებელმა სტრუქტურებმა მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწიეს როგორც ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის, ასევე, შიდა რეგულირებისა და პროცედურების ევროკავშირის პრაქტიკასთან დაახლოების თვალსაზრისით.

ქართველ მწარმოებლებს თავისუფლად შეუძლიათ პროდუქციის წარმოება მესამე ქვეყნების ბაზრებზე საექსპორტოდ ამ ქვეყნების ტექნიკური სტანდარტების დაცვით. რაც შეეხება იმპორტს, აღსანიშნავია, რომ უკვე დაახლოებით 10 წელია საქართველო ცალმხრივად აღიარებს განვითარებული ხარისხის ინფრასტრუქტურის მქონე გარკვეული ქვეყნების (OECD-ის და ევროკავშირის წევრი ქვეყნები) პროდუქციას.

მიზანშეწონილია, რომ ევროკავშირის ტექნიკურ რეგულაციებთან დაახლოება ეტაპობრივად და ფრთხილად განხორციელდეს, რათა არ შეიზღუდოს შედარებით ხელმისაწვდომი პროდუქციის იმპორტი დსთ-დან, ჩინეთიდან და სხვა ქვეყნებიდან.

8. სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებული რეგულაციები

სურსათის უვნებლობის სტანდარტები, რომელთაც ოფიციალურად სანიტარული და ფიტოსანიტარული (SPS) ღონისძიებები ეწოდება, მოითხოვება სასოფლო-სამეურნეო და სასურსათო პროდუქციით და მცენარეებით ვაჭრობის ხელშეწყობისთვის და ასევე, ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის სტანდარტების დასაცმყოფილებლად.

DCFTA-ის გაფორმებამდე სანიტარულ და ფიტოსანიტარულ სფეროში საქართველოს კანონმდებლობა და ინსტიტუციური მექანიზმები არასაკმარისად იყო განვითარებული და არ არსებობდა ამ სფეროს სახელმწიფო კონტროლის ფორმების უდიდესი ნაწილი.

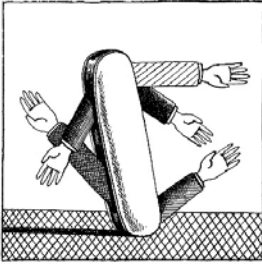
DCFTA–ზე მოლაპარაკებების დაწყებისათვის მოსამზადებელ პერიოდში საქართველომ დაიწყო ევროკავშირის პრაქტიკასთან საკანონმდებლო დაახლოების პროცესი და 2010 წელს თავიდან შემოიღო სანიტარული და ფიტოსანიტარული ინსპექტირება. 2016 წელს მთავრობამ დამატებით დააკონკრეტა DCFTA-ის ფარგლებში საკანონმდებლო დაახლოების პროგრამა, რომელიც ფარავს ამ სფეროში არსებულ ევროკავშირის თითქმის ყველა რეგულაციას (300 რეგულაცია), რომელთანაც საქართველომ თავისი კანონმდებლობა უნდა მოიცვანოს შესაბამისობაში მომდევნო 10 წლის განმავლობაში.

შემოთხსენებული მოთხოვნების შესრულებასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ხარჯებიდან გამომდინარე, ევროკავშირის კანონმდებლობა ითვალისწინებს გამონაკლისებს იმ შემთხვევაში თუ ა) პროდუქციის რეალიზაცია ხდება ადგილობრივ ბაზარზე; ბ) პროდუქციის წარმოების პროცესში გამოიყენება ტრადიციული მეთოდები; გ) საკვები პროდუქცია წარმოებულია გეოგრაფიულად რთულ ადგილებში, მაგალითად საქართველოს მაღალმთიან რეგიონებში. აღსანიშნავია, რომ ბოლო პერიოდის საკანონმდებლო ცვლილებები არ ითვალისწინებს სახელმწიფო კონტროლის ზემოთხსენებულ გამონაკლისებს.

გარდა ამისა, მთელი სექტორის მიერ ახალი მოთხოვნების დაცმყოფილებამდე არსებობს პროცედურები, რომელთა შესაბამისადაც ექსპორტზე ორიენტირებულმა სასურსათო პროდუქტის ერთეულმა მწარმოებელმა კომპანიამ შეიძლება მოიპოვოს შესაბამისი აღიარება, თუ მისი კონკრეტული პროდუქტის წარმოება აკმაყოფილებს ევროკავშირის მოთხოვნებს.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს სამუშაო ძალის თითქმის ნახევარი სოფლის მეურნეობის სექტორშია დასაქმებული და მისი დიდი ნაწილი მცირე ფერმერია, მიზანშეწონილია ფრთხილი და გონივრული მიდგომების გამოყენება ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოების პროცესში.

9. მომსახურება

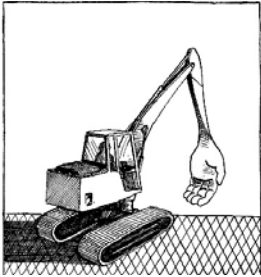
დინამიური და კონკურენტული მომსახურების სექტორის განვითარება უაღრესად მნიშვნელოვანია საქართველოს ეკონომიკის მოდერნიზაციისთვის. აღნიშნულთან დაკავშირებით DCFTA დაფუძნების და მომსახურებით ვაჭრობის სფეროში დეტალურ და ყოვლისმომცველ ლიბერალიზაციას ითვალისწინებს. თუმცა, ამავდროულად, ზემოთაღნიშნულ სფეროებთან დაკავშირებით, შეთანხმებაში დათქმებულია ასახული – უფრო მეტად ევროკავშირის, ვიდრე საქართველოს მხრიდან.

ხელშეკრულებით გათვალისწინებული მომსახურების სფერო მრავალფეროვანია და მოიცავს საფინანსო, სატელეკომუნიკაციო და საფოსტო მომსახურებას, ბიზნეს მომსახურებას, დისტრიბუციას და საცალო ვაჭრობას, ტურიზმს, ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებას, ტრანსპორტს, რეკრიაციას და სპორტს. აქედან გამომდინარე, მომსახურებით საერთაშორისო ვაჭრობის მარეგულირებელი კანონმდებლობაც ასევე მეტად კომპლექსურია.

შეთანხმების დებულებები სამ ნაწილშია თავმოყრილი: i) დაფუძნება, რაც გულისხმობს ბიზნესის დაფუძნებას მეორე მხარის ტერიტორიაზე, ii) მომსახურებით საზღვრის მიღმა ვაჭრობა, მაგალითად საინფორმაციო ტექნოლოგიების სფეროში პროგრამული უზრუნველყოფის მიწოდება და iii) ფიზიკური პირების (მაგალითად კონსულტანტების) დროებითი ყოფნა მეორე მხარის ტერიტორიაზე საქმიანი მიზნებისთვის.

ზოგადად, შეთანხმება ითვალისწინებს ერთი მხარის მიერ მეორე მხარის მომსახურების მიმწოდებლებზე ისეთი რეჟიმის გავრცელებას, რომელიც არანაკლებ ხელსაყრელი იქნება, ვიდრე მომსახურების ადგილობრივი მიმწოდებლებზე გავრცელებული რეჟიმი. ეს წესი ასევე ვრცელდება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებზე. მიუხედავად ამისა, არის რიგი დათქმები ევროკავშირის და მისი წევრი ქვეყნების მხრიდან, რომლებიც ზღუდავს ამ წესის გამოყენებას და რომელებიც დეტალურად არის მოცემული DCFTA-ის დანართებში. საქართველოს მიერ აღებული საპეციფიკური ვალდებულებები მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში უაღრესად ლიბერალურია და მხოლოდ მცირედი სივრცეა დარჩენილი მათი შემდგომი ლიბერალიზაციისთვის. შედეგად, ხელშეკრულებაში არსებობს გარკვეული ასიმეტრია, რადგანაც საქართველოს მხრიდან უფრო მეტი ლიბერალიზაცია და ნაკლები დათქმებია გაკეთებული.

10. სახელმწიფო შესყიდვები

სახელმწიფო შესყიდვებს ევროკავშირისა და საქართველოსთვის დიდი ეკონომიკური მნიშვნელობა გააჩნია. სახელმწიფო შესყიდვები ევროკავშირის მშპ-ს დაახლოებით 18%-ს შეადგენს და ქართული კომპანიებისთვის უმნიშვნელოვანეს პოტენციურ ბაზარს წარმოადგენს გრძელვადიან პერსპექტივაში.

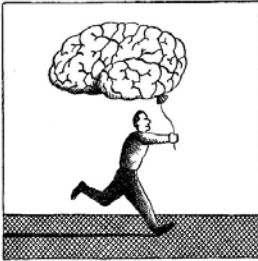
DCFTA ითვალისწინებს მხარეების სახელმწიფო შესყიდვების ბაზრის ეტაპობრივ და ორმხრივ ლიბერალიზაციას იმ პირობით, რომ საქართველო ევროკავშირის სახელმწიფო

ფო შესყიდვების სფეროში არსებულ ძირითად წესებს განახორციელებს. DCFTA-ში განსაზღვრულია ძირითადი სტანდარტები, რომლებიც არეგულირებს შესყიდვების პროცესში გამარჯვებულის გამოვლენას, უშუალოდ გამომდინარეობს ევროკავშირის სახელმწიფო შესყიდვების კანონმდებლობიდან და ეყრდნობა არადისკრიმინაციულობის, თანასწორი მოპყრობის, გამჭვირვალობის და პროპორციულობის პრინციპებს.

საქართველოს სახელმწიფო შესყიდვების კანონმდებლობამ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა, მისი ევროკავშირის და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით. DCFTA-ში განსაზღვრული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური რეფორმები შესყიდვების სფეროში წარმოადგენს დეტალურ საგზაო რუკას საქართველოს მიერ რეფორმების განხორციელებისთვის. საქართველომ უკვე მიაღწია მნიშვნელოვან პროგრესს, თუმცა არსებობს გარკვეული ხარვეზები DCFTA-ის მოთხოვნებთან მიმართებით, რომლებიც უნდა გამოსწორდეს.

სახელმწიფო შესყიდვების სისტემაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები 2010 წლიდან განხორციელდა, როდესაც სახელმწიფო შესყიდვების ერთიანი ელექტრონული სისტემა დაინერგა. შესყიდვების ტრადიციული სისტემა, რომელიც დოკუმენტურ ფორმატში იწარმოებოდა, სრულად ჩანაცვლდა ახალი ელექტრონული სისტემით, რომელმაც შესყიდვების პროცესის გამჭვირვალობის ამაღლებას და მის გამარტივებას შეუწყო ხელი. გარდა ამისა, მნიშვნელოვნად შემცირდა ადმინისტრაციული ხარჯები და გაიზარდა ხელმისაწვდომობა. საქართველოს ელექტრონული შესყიდვების სისტემამ ბევრი საერთაშორისო ორგანიზაციის მაღალი შეფასება დაიმსახურა. მაგალითად, ევროპის განვითარებისა და რეკონსტრუქციის ბანკმა (EBRD) რეგიონის 26 ქვეყანას შორის საქართველოს პირველი ადგილი მიანიჭა ელექტრონული შესყიდვების სისტემის დანერგვისთვის, ხოლო გაერომ 2012 წელს ორგანიზებული გაეროს საჯარო მომსახურების დაჯილდოების ფარგლებში საქართველოს ელექტრონული შესყიდვების სისტემას 71 ქვეყნის 471 კანდიდატს შორის მეორე ადგილი მიანიჭა.

11. ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები

დღევანდელი, ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის პირობებში ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვა მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ინოვაციებისა და კრეატიულობის ხელშეწყობისთვის, არამედ ასევე დასაქმების ზრდისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისთვის. DCFTA-ის მოთხოვნების შესაბამისად, საქართველომ უნდა უზრუნველყოს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების (IPR) სისტემის მოდერნიზაცია. ეს რეფორმები ხელს შეუწყობს საქართველოში სტაბილური სამართლებრივი

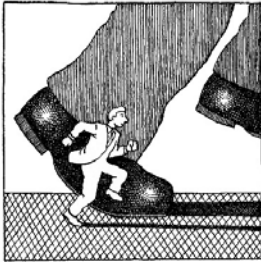
გარემოს შექმნას ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვისთვის, რაც უაღრესად მნიშვნელოვანია უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის თვალსაზრისით.

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების სისტემა მოიცავს რამდენიმე მართულებას, როგორიცაა საავტორო უფლებები, სასაქონლო ნიშნები, დიზაინი და პატენტები, და გეოგრაფიული აღნიშვნები (მაგალითად, ისეთი ტრადიციული პროდუქტების დაცვა, როგორიცაა ღვინო).

საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების სისტემა ეტაპობრივად ვითარდებოდა. 1992 წელს საქართველოში პატენტების ეროვნული სამსახური შეიქმნა, რომელიც შემდგომში საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრის სახით (საქპატენტი) ჩამოყალიბდა. საქართველო პირველი ქვეყანა იყო ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებს შორის, რომელმაც ასეთი სტრუქტურა შექმნა. საქპატენტი დამოუკიდებელი საჯარო სამართლის იურიდიული პირია, რომელიც პასუხისმგებელია ქვეყანაში ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვაზე და მოცემულ სფეროში პოლიტიკის განსაზღვრაზე. პირველი კანონმდებლობა ამ სფეროში 1999 წელს იქნა მიღებული. ეს კანონმდებლობა არეგულირებდა საავტორო უფლებებთან, სასაქონლო ნიშნებთან და გეოგრაფიულ აღნიშვნებთან დაკავშირებულ და სხვა ასპექტებს. მას შემდეგ კანონმდებლობამ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა და შესაბამისობაში იქნა მოყვანილი ევროკავშირის სტანდარტებთან, რის შედეგადაც ამაღლდა ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების მფლობელთა დაცვის დონე.

საქართველოსთვის, როგორც სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ექსპორტიორი ქვეყნისთვის, უაღრესად მნიშვნელოვანია თავისი გეოგრაფიული აღნიშვნებისა და ადგილწარმოშობის დაცვა ევროკავშირის ტერიტორიაზე. დოკუმენტზე მუშაობის პერიოდისთვის 18 ქართული ღვინის და 8 მინერალური წყლის ადგილწარმოშობის დასახელება და 16 გეოგრაფიული აღნიშვნა იყო დარეგისტრირებული.

12. კონკურენციის პოლიტიკა

საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად, კონკურენციის ეფექტური პოლიტიკა, რომელიც კომპანიების მიერ დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენებასა და მთავრობის მიერ კონკურენციის შემზღუდავი სახელმწიფო დახმარების (სუბსიდიის) გაცემაზე კონტროლს ახორციელებს, უაღრესად მნიშვნელოვანია თანამედროვე ეკონომიკის ეფექტური ფუნქციონირებისთვის. ასეთი პოლიტიკა თანასწორ გარემოს უქმნის ეკონომიკურ ოპერატორებს და ხელს უწყობს დაბალი ფასების, უკეთესი

ხარისხის პროდუქტის და მომხმარებლისთვის უფრო ფართო არჩევანის არსებობას, და ამავდროულად ამცირებს კორუფციის შესაძლებლობებს.

DCFTA-ის კონკურენციის საკითხებისადმი მიძღვნილი თავი მცირე მოცულობისაა, განსაკუთრებით უკრაინასა და მოლდოვასთან გაფორმებული DCFTA-ის იმავე თავებთან შედარებით. იგი მხოლოდ რამდენიმე ზოგად დებულებას მოიცავს და არ ავალდებულებს საქართველოს, თავისი კონკურენციის რეგულირების სისტემა შესაბამისობაში მოიყვანოს ევროკავშირის კონკურენციის წესებსა და სისტემასთან.

საქართველოს კონკურენციის პოლიტიკა ევროკავშირის კანონმდებლობისა და პრაქტიკის გათვალისწინებით შემუშავდა. კერძოდ, 2012 წლის ახალი კანონი თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ შვედეთის კონკურენციის სააგენტოს ექსპერტებთან თანამშრომლობით და ევროკავშირის პრაქტიკის გათვალისწინებით იქნა მომზადებული. კონკურენციისა და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო დამოუკიდებელ და მთავრობის წინაშე ანგარიშვალდებულ სტრუქტურად ჩამოყალიბდა და მას მოკვლევის უფლებამოსილება მიენიჭა. 2005-2012 წლებში საქართველოს კონკურენციის კანონმდებლობა არეგულირებდა კონკურენციის დარღვევას ძირითადად მთავრობის მიერ სახელმწიფო დახმარებასთან მიმართებით. კანონმდებლობის შემდგომი ცვლილებები 2014 წელს განხორციელდა, რომლებიც შემდეგ სფეროებს მოიცავდა: ანტიკონკურენციული დებულებები, რომლებიც ეხება დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენებას, ევროკავშირის კანონმდებლობის შესაბამისად; სახელმწიფო დახმარება, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო დახმარების გაწევის პროცედურებს; ინსტიტუციონალური დებულებები, რომლებიც ეხება ინსტიტუციურ დამოუკიდებლობას, საგამოძიებო და გადაწყვეტილებების მიღების უფლებამოსილებებს.

მიუხედავად ამისა, კონკურენციის კანონს მაინც აქვს რამდენიმე ხარვეზი. დომინირებული მდგომარეობა ნეგატიურად არის განმარტებული, რომლის მიხედვით დომინირებული მდგომარეობა, როგორც ასეთი, ზღუდავს კონკურენციას, მაშინ, როდესაც ევროკავშირის და საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად იკრძალება მხოლოდ დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება.

13. სტატისტიკა

თანამედროვე და საერთაშორისო სისტემებთან თავსებადი სტატისტიკის სისტემის არსებობა უალრესად მნიშვნელოვანია პოლიტიკის განსაზღვრისა და ბიზნეს და სამოქალაქო სექტორის ფუნქციონირებისთვის. ყველა პოსტ-საბჭოთა სახელმწიფოს თავისი სტატისტიკური სისტემის ძირეულ გარდაქმნასთან დაკავშირებული მსგავსი გამოწვევები ჰქონდა. კერძოდ, გამოწვევას წარმოადგენდა ძველი სისტემებიდან, რომლებიც სახელმწიფოს ინტერესებს ატარებდა, ისეთ სისტემებზე გადასვლა, რომლებიც

კერძო სექტორის და საზოგადოების ინტერესებს ემსახურება. უფრო ტექნიკური განმარტებით, მონაცემების დიდი მოცულობის შეგროვების ნაცვლად, უნდა მოხდეს შერჩევის მეთოდების უფრო ეფექტური გამოყენება.

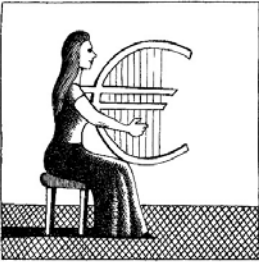
საქართველოს კანონმდებლობა ქვეყანაში დამოუკიდებელი, ობიექტური და სანდო სტატისტიკის წარმოების მყარ საფუძველს იძლევა გაეროს და ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის ფუნდამენტალური პრინციპების შესაბამისად. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, საქსტატი, როგორც დამოუკიდებელი ორგანო 2010 წელს ჩამოყალიბდა. მისი მუშაობა ეყრდნობა განვითარებული სტატისტიკური სისტემების მქონე ქვეყნების გამოცდილებას და მას საერთაშორისო ორგანიზაციები უწყვეტ დახმარებას.

ევროკავშირი და საქართველო ათანხმებენ ასოცირების შეთანხმების განხორციელების წლიურ ეროვნულ სამოქმედო გეგმას. საქსტატის ამჟამინდელი სამოქმედო გეგმა ითვალისწინებს 2014 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემების გამოყენებას, საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკის წარმოებას, ინფორმაციის გავრცელების მეთოდების დახვეწას და კანონმდებლობის გადასინჯვას მისი საერთაშორისო და ევროპულ პრაქტიკასთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით.

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მნიშვნელოვანი პროგრესი იქნა მიღწეული სტატისტიკის ეროვნული სისტემის შესაძლებლობების გაძლიერების და განვითარების თვალსაზრისით, თუმცა ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი, რათა დაკმაყოფილებულ იქნას ევროსტატის სტანდარტები. საქსტატს უფრო მეტი რესურსი ესაჭიროება პერსონალის შესაძლებლობების განვითარების და ოფიციალური სტატისტიკის ხარისხის და დაფარვის გაუმჯობესებისთვის.

ნაწილი III. ეკონომიკური თანამშრომლობა

14. მაკროეკონომიკური გარემო და ფინანსური დახმარება

დამოუკიდებლობის მოპოვებასა და 2003 წლის ვარდების რევოლუციას შორის პერიოდში, საქართველოს ეკონომიკური რეფორმები ძალზედ წელი ტემპით ხორციელდებოდა. მთავრობის ცვლილების შემდეგ, 2004 წლიდან ახალმა მთავრობამ ძირეული რეფორმები გაატარა ეკონომიკის ლიბერალიზაციის თვალსაზრისით, რამაც ბიძგი მისცა ეკონომიკური ზრდის სწრაფ ტემპს. შედეგად, ეკონომიკურმა ზრდამ ორნიშნა ციფრს მიაღწია და 2005–2007 წლების პერიოდში საშუალოდ 10.5% შეადგინა.

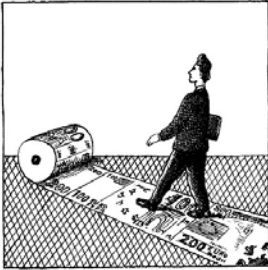
ლიბერალიზაციაზე მიმართული რეფორმების შედეგად საქართველომ მნიშვნელოვნად გაიუმჯობესა პოზიციები ბიზნესის კეთების და კორუფციის აღქმის საერთაშორისო რეიტინგებში, სადაც ის ერთ-ერთ მოწინავე ქვეყანად გამოიკვეთა.

ბოლო წლებში საქართველოს ეკონომიკაზე რამდენიმე ეკონომიკურმა შოკმა იქონია ზეგავლენა. კერძოდ კი, რუსეთ–საქართველოს 2008 წლის ომმა და შემდგომ, 2008–09 წლების გლობალურმა ფინანსურმა კრიზისმა. საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი სიძლიერე ამ მოვლენების ფონზე იყო მისი დივერსიფიცირებული სტრუქტურა და ლიბერალური რეგულირება. ყოველივე ეს დაეხმარა ქვეყანას, შედარებით უმტკივნეულოდ გამკლავებოდა სავაჭრო ემბარგოს, რომელიც რუსეთმა 2006 წელს ცალმხრივად დააწესა ქართულ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე, და მოეხდინა ექსპორტის დივერსიფიკაცია ევროკავშირის და სხვა ქვეყნების ბაზრებზე.

ევროკავშირი საქართველოს მნიშვნელოვან ფინანსურ დახმარებას უწევს, მათ შორის საერთაშორისო სავალუტო ფონდის დახმარებასთან ერთად, მაკროეკონომიკური სესხების და საბიუჯეტო გრანტების სახით. გარდა ამისა, ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB) და ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD) მნიშვნელოვან ინვესტიციებს ახორციელებენ ქვეყანაში. მაკროეკონომიკური დახმარების მიზანია რეფორმების ხელშეწყობა სახელმწიფო ფინანსების მენეჯმენტის გაუმჯობესების და სოციალური დაცვის სისტემის ეფექტიანობის გაზრდის, საბანკო სისტემის რეგულირების გაუმჯობესების მიმართულებებით და ასევე, DCFTA-ის განხორციელებისთვის საჭირო პოლიტიკის შემუშავების მხარდაჭერის მიზნით.

ევროპის საინვესტიციო ბანკის ინვესტიციებისა და სესხების საერთო მოცულობამ 473 მილიონი ევრო შეადგინა. EBRD საქართველოში კიდევ უფრო დიდი მოცულობის ინვესტიციებს ახორციელებს. მან აქამდე უკვე გამოყო 1.8 მილიარდი ევრო 157 პროექტის დასაფინანსებლად, რომელთა მთლიანი ღირებულება 5.1 მილიარდ ევროს შეადგენს. EBRD-ის მიერ ინვესტიციების ყველაზე დიდი წილი ენერგეტიკის და საფინანსო სექტორებზე მოდის.

15. ფინანსური მომსახურება

შეთანხმება ითვალისწინებს საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოებას ევროკავშირის საბანკო, სადაზღვევო და ფასიანი ქაღალდების სფეროების მარეგულირებელ კანონმდებლობასთან. გრძელვადიან პერსპექტივაში, ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან შესაბამისობა უნდა იქნას უზრუნველყოფილი. დაახლოება მიზნად ისახავს მომხმარებლებისთვის ფინანსური ბაზრების უსაფრთხოების და ეფექტიანობის უზრუნველყოფას, მათ ჯანსაღ ფუნქციონირებას და ფინანსური სექტორისთვის ევროკავშირის ბაზრის გახსნას, ასევე, ამ სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას და მის მოდერნიზაციას.

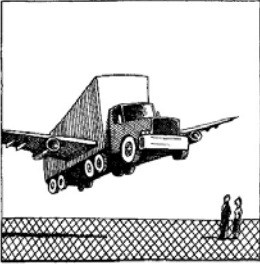
საქართველოს ფინანსურ ბაზარზე ყველაზე განვითარებული საბანკო სექტორია, მაშინ როდესაც ისეთი სფეროები, როგორიცაა დაზღვევა, ფასიანი ქაღალდების ბირჟა, საინვესტიციო და საპენსიო ფონდები ნაკლებად განვითარებულია. ამ სექტორებს შორის სადაზღვევო სექტორი ყველაზე უფრო განვითარებულია. ქვეყანაში არსებობს ერთი საფონდო ბირჟა, ერთი ცენტრალური დეპოზიტარი, რვა საბროკერო კომპანია და ფასიანი ქაღალდების სამი დამოუკიდებელი რეესტრი.

საერთაშორისო სტანდარტების მიღება ისეთ სფეროებში, რომლებიც ნაკლებად განვითარებულია, უაღრესად რთული იქნება და მძიმე ტვირთად დააწევა კერძო სექტორს. სწორედ ამ მიზეზის გამო, საქართველომ განსხვავებული ვადები აირჩია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოებისთვის, რაც ორიდან რვა წლამდე პერიოდს გულისხმობს. ყველაზე მოკლე ვადა დაახლოებისთვის ფულის გათეთრების წინააღმდეგ რეგულაციების დანერგვისთვის არის აღებული, რადგანაც საქართველო ამ მხრივ უკვე საკმაოდ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს, ხოლო ყველაზე ხანგრძლივი ვადა სადაზღვევო სექტორში კანონმდებლობის დაახლოებისთვის არის განსაზღვრული, რადგანაც საქართველოს სადაზღვევო სექტორი ნაკლებად განვითარებულია.

ამავდროულად აღსანიშნავია, რომ თუ საკანონმდებლო დაახლოების პროცესში სათანადოდ იქნება გათვალისწინებული ადგილობრივი ბაზრის სპეციფიკა, საქართველოს ჯანსაღი და მდგრადი ფინანსური სისტემის განვითარების შესაძლებლობა იქნება.

საყურადღებოა ბაზრის ორმხრივად გახსნის საკითხი. ევროკავშირი თავის ბაზარს სრულად მხოლოდ მას შემდეგ გახსნის, როდესაც საქართველო კანონმდებლობის დაახლოების პროცესს დაასრულებს.

16. ტრანსპორტი

DCFTA-ში დეტალურად არის განსაზღვრული ევროკავშირის სტანდარტები და რეგულაციები საგზაო, სარკინიგზო, საზღვაო, საჰაერო, შიდა წყლებში მოძრაობა და ინტერ-მოდალური ტრანსპორტზე, რომლებიც საქართველომ ეტაპობრივად უნდა დანერგოს.

საქართველო მიზნად ისახავს გახდეს შავი ზღვის, კავკასიისა და კასპიის ზღვის რეგიონის სატრანსპორტო და ლოგისტიკური კვანძი და მოახდინოს თავისი ინფრასტრუქტურის სრული ინტეგრირება საერთაშორისო და რე-

გიონალურ სატრანსპორტო სისტემებში. სატრანსპორტო პოლიტიკის მნიშვნელოვან ლიბერალიზაციას და ინფრასტრუქტურულ პროექტებში ინვესტიციებს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ამ მიზნის მიღწევაში. ტრანსპორტი საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი სწრაფად განვითარებადი სექტორია და 2013-2015 წლების განმავლობაში სექტორის რეალური წლიური ზრდა 7%-ზე მეტს შეადგენდა. სექტორის დასაქმების მაჩვენებელი ამავე პერიოდში 75%-ით გაიზარდა.

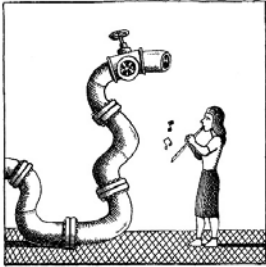
საჰაერო ტრანსპორტის სფერო რეგულირდება ევროკავშირ-საქართველოს შორის ერთიანი საჰაერო სივრცის შესახებ 2010 წლის შეთანხმებით, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის რატიფიცირებული ევროკავშირის წევრი ყველა ქვეყნის მიერ. საქართველოს საჰაერო ტრანსპორტის სექტორი ბოლო წლების განმავლობაში ძალიან სწრაფი ტემპებით ვითარდება, რომლის შემდგომ ზრდას მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ევროკავშირში უკიდურეს მომსვლა.

ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობის გამო საქართველო ყველაზე მოკლე კორიდორია „აბრეშუმის გზის“ გავლით ევროპასა და აზიას შორის ტვირთების გადაზიდვისთვის. ამ მიზნით მიმდინარეობს შემდეგი მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო პროექტების დაგეგმვა და მშენებლობა:

- ანაკლიის ღრმაწყლოვანი საზღვაო პორტის მშენებლობა შავ ზღვაზე
- ბაქო-თბილისი-ყარსის ახალი დამაკავშირებელი რკინიგზის პროექტი
- აღმოსავლეთ-დასავლეთის გზატკეცილის რეაბილიტაცია
- ლოგისტიკური ცენტრების შექმნა აღმოსავლეთ-დასავლეთის ჩქაროსნული გზატკეცილის გაუმჯობესების პროექტის ფარგლებში.

2015 წლის მარტში, საქართველომ და ჩინეთმა ხელი მოაწერეს მემორანდუმს აბრეშუმის გზის ეკონომიკური სარტყელის განვითარებისთვის თანამშრომლობის თაობაზე. 2016 წლის თებერვალში დაიწყო მოლაპარაკებები საქართველოსა და ჩინეთს შორის თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების გაფორმების მიზნით. ყოველივე ეს მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ევროკავშირ-საქართველოს DCFTA-სთან მნიშვნელოვანი სინერგიების განვითარებას.

17. ენერგეტიკის სექტორი

ენერგეტიკის სექტორს საქართველოსთვის საკვანძო ეკონომიკური და გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს. ქვეყანას დიდი პოტენციალი გააჩნია ჰიდროელექტროენერგიის სფეროში. ბოლო წლების განმავლობაში მნიშვნელოვანი ინვესტიციები იქნა განხორციელებული ნავთობისა და გაზის მილსადენებში, რომლებიც აზერბაიჯანის მილსადენების გაგრძელებაა და თურქეთის და შავი ზღვის გავლით ტრანზიტის საშუალებას იძლევა. ამ გარემოებამ მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი რუსეთთან მიმართებაში

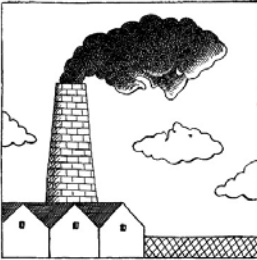
საქართველოს ენერგოდამოუკიდებლობას.

განხორციელებული რეფორმების შედეგად, ენერგეტიკის სფეროში კერძო სექტორისთვის მიმზიდველი გარემო ჩამოყალიბდა და შეიქმნა კონკურენტული სატარიფო სისტემა. ყოველივე ამან განაპირობა დიდი მოცულობის ინვესტიციების შემოღინება სექტორში, რომელმაც პიკს 2011-2013 წლებში მიაღწია, როდესაც დაიწყო რამდენიმე ჰიდროენერგეტიკული პროექტის განხორციელება. გაიზარდა საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალი და ელექტროენერგიის ექსპორტის შესაძლებლობები, რასაც ხელი შეუწყო ქვეყნის ჰიდროენერგეტიკული რესურსების გამოყენების ზრდამ, რომლის მხოლოდ 20%-ია დღეისთვის ათვისებული.

ასოცირების შეთანხმება ითვალისწინებს თანამშრომლობას ენერგეტიკული პოლიტიკის პრაქტიკულად ყველა სფეროში, მათ შორის ენერგეტიკული პოლიტიკის სტრატეგიის, ენერგეტიკის სფეროში კრიზისების მართვის მექანიზმების, ენერგეტიკის ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის, ენერგოეფექტურობის, ენერგოუსაფრთხოების ხელშეწყობის, ენერგიის დაზოგვის და განახლებადი ენერგიის საკითხებზე. შეთანხმებაში მითითებაა გაკეთებული საქართველოს მიერ ენერგეტიკული თანამეგობრობის წევრობაზე გაკეთებული განაცხადზე. 2016 წლის შუა პერიოდისთვის ეს მოლაპარაკებები ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული, თუმცა მოსალოდნელია, რომ გაწევრიანების დოკუმენტს ხელი 2016 წლის ოქტომბერში მოეწერება. აღნიშნული ხელს შეუწყობს საქართველოს ენერგეტიკის სექტორის ევროკავშირის ენერგოსექტორში ინტეგრაციას გრძელვადიან პერიოდში. ამასთან, საქართველოს გაწევრიანებას ენერგეტიკულ თანამეგობრობაში მოვლევადიან პერსპექტივაში მხოლოდ მცირე სარგებლის მოტანა შეუძლია ქვეყნისთვის, რადგანაც საქართველოს მეზობელი ქვეყნები ჯერ არ არიან ენერგეტიკული გაერთიანების წევრები.

ასოცირების შეთანხმების რიგი ვალდებულებები, კერძოდ კი ენერგოეფექტურობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები რთული შესასრულებელია და დიდ დანახარჯებთანა არის დაკავშირებული. გამომდინარე აქედან, საჭიროა გონივრული მიდგომა ენერგოეფექტურობის რიგი ღირებულებების განხორციელებასთან დაკავშირებით, რომელთა შესრულება ევროკავშირის წევრი ზოგიერთი ქვეყნისთვისაც კი გამოწვევას წარმოადგენს.

18. გარემოს დაცვა

შეთანხმების გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული დებულებები უაღრესად ამბიციურია და საქართველოს თანამშრომლობის ვალდებულებას აკისრებს გარემოს-დაცვითი პოლიტიკის პრაქტიკულად ყველა ასპექტში. მიმდინარე ეტაპამდე, საქართველო გარკვეული გარემოს-დაცვითი მოთხოვნების შესრულების გადავადებას ახდენდა, ეკონომიკური ზრდის პრიორიტეტულობის გამო.

ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში, საქართველომ უაღრესად ამბიციური პროგრამის შესრულების ვალდებულება აიღო გარემოსდაცვით და კლიმატის ცვლილებების სფეროში. აღნიშნული მოიცავს ჰაერისა და წყლის ხარისხთან, ნარჩენების მართვასთან, სამრეწველო დაბინძურებასა და საფრთხეებთან, და ბუნების დაცვასთან დაკავშირებულ ღონისძიებებს. საქართველო აქტიურად აწარმოებს მოლაპარაკებებს გაეროს კლიმატის ცვლილებების ჩარჩო კონვენციასთან მიერთების თაობაზე, რომელთან დაკავშირებითაც გლობალური შეთანხმება იქნა მიღწეული პარიზის კონფერენციაზე 2015 წლის დეკემბერში.

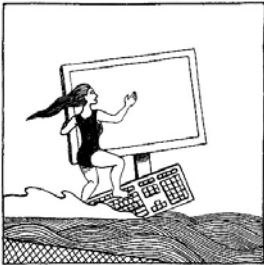
გარემოსდაცვითი სტანდარტების გაუმჯობესება კერძო სექტორისთვის დიდ და-ნახარჯებთან არის დაკავშირებული, მაგრამ მათი განხორციელება ჯანმრთელობის დაცვის გაუმჯობესებისა და მნიშვნელოვანი ეკონომიკური სარგებლის თვალსაზრისით დადებით ეფექტს იქონიებს გრძელვადიან პერსპექტივაში, ვინაიდან მხოლოდ ევროკავშირის დირექტივებთან კანონმდებლობის დაახლოება საჭიროებს რამდენიმე წელს, ხოლო მათი განხორციელება – სამიდან ცხრა წელს. რამდენიმე დირექტივა მიმართულია პოლიტიკის მოდერნიზაციისკენ და ხელს შეუწყობს გარემოს ხარისხის და რესურსების მართვის ეფექტიანი სისტემების დანერგვას.

EIB და EBRD არიან იმ მთავარ ფინანსურ ინსტიტუტებს შორის, რომელთაც შეუძლიათ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანონ ინვესტირებისთვის საჭირო დაფინანსების მოზიდვაში. მათი მონაწილეობის შედეგად იზრდება შესაბამის პროექტებში სხვა კერძო და სახელმწიფო წყაროების მიერ თანაინვესტირება.

ასოცირების საბჭოზე მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრული ევროკავშირის კანონმდებლობის განხორციელების ვადების გაგრძელებაზე იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოსთვის ამ ვადებში ვალდებულებების შესრულება რთული აღმოჩნდება.

გარემოს და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო არის გარემოსდაცვითი საკითხების წარმმართველი ძირითადი უწყება. სამინისტროში შექმნილია მდგრად განვითარებაზე პასუხისმგებელი სპეციალური სტრუქტურული ერთეული.

19. ციფრული სექტორი

ასოცირების შეთანხმებაში ციფრული სექტორის შესახებ თავი მოიცავს მთელ რიგ დებულებებს, კერძოდ კი ელექტრონულ კომუნიკაციასა და საფოსტო მომსახურებაზე, საინფორმაციო საზოგადოებასა და აუდიოვიზუალურ პოლიტიკაზე. ეს ფართო სექტორი, რომელიც ელექტრონულ კომუნიკაციებსა და მთლიან საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (ICT) მიმართულებას მოიცავს, საქართველოში ეკონომიკური რეფორმების გატარებისა და მოდერნიზაციის პროცესის სასიცოცხლო და სტრატე-

გიული ნაწილია.

შეთანხმება ითვალისწინებს ევროკავშირის მარეგულირებელ ჩარჩოსთან და პრაქტიკასთან ეტაპობრივ დაახლოებას სამიდან ხუთი წლის ვადაში. საქართველოს კანონმდებლობა ნაწილობრივ შესაბამისობაშია ევროკავშირის დირექტივებთან და მიმდინარეობს მუშაობა დარჩენილ დირექტივებთან დაახლოებაზე, ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესაბამისად.

ციფრული სექტორი ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად განვითარებადი სფეროა, რაც ნიშნავს, რომ ევროკავშირის შესაბამისი კანონმდებლობა და მარეგულირებელ ნორმებიც სწრაფი ტემპით იცვლება და ვითარდება. ევროკომისიამ ციფრული სექტორის შემდგომი განვითარებისთვის 3 ძირითადი მიმართულება განსაზღვრა: i) მომხმარებლებისა და კერძო სექტორისათვის უკეთესი ონლაინ წვდომა, ii) სწორი რეგულირების შექმნა განვითარებული ციფრული ქსელებისთვის და iii) ციფრული ეკონომიკის შექმნა ინვესტირების, ურთიერთთავსებადობისა და სტანდარტიზაციის გზით.

საქართველოს მთავრობა მნიშვნელოვან ინვესტიციებს ახორციელებს ICT ინფრასტრუქტურაში, მათ შორის ელექტრონული სახელმწიფო სერვისების განვითარების მიზნით. ზოგიერთმა სახელმწიფო ინსტიტუტმა, მაგალითად ფინანსთა სამინისტრომ, იუსტიციის სამინისტრომ და შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ მნიშვნელოვან შედეგებს მიაღწიეს და სხვადასხვა სახის ელექტრონულ მომსახურებას წარმატებით აწვდიან მომხმარებელს. გარდა ამისა, იუსტიციის სახლებში დანერგილია „ერთი სარკმლის“ პრინციპი და დაახლოებით 450 მომსახურების მიწოდება ხორციელდება ელექტრონულად.

ICT სექტორში რეფორმების გატარებაზე მიმართული ძალისხმევის შედეგად, საქართველომ ბოლო წლების განმავლობაში მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა პოზიციები საერთაშორისო რეიტინგებში. მაგალითად, ინტერნეტ-მომხმარებელთა რაოდენობა სწრაფად იზრდებოდა და 2010–11 წელს არსებული 8%-იდან, 2015–16 წლებში დაახლოებით 50%-მდე გაიზარდა. ფიქსირებული ფართობოლოვანი ინტერნეტ-კავშირის აბონენტების რაოდენობა ამავე პერიოდის განმავლობაში 1%-დან 12%-მდე გაიზარდა.

20. მომხმარებელთა დაცვა

ევროკავშირის კანონმდებლობა მიზნად ისახავს მომხმარებელთა ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მაღალი ხარისხის დაცვას, შიდა ბაზარზე დაშვებული პროდუქციისა და მომსახურების უსაფრთხოების ერთიანი მკაცრი წესებით და სტანდარტებით რეგულირების გზით. ევროკავშირის მარეგულირებელი პოლიტიკა ხშირ შემთხვევაში პირდაპირ გავლენას ახდენს მომხმარებელზე, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორიცაა ტელეკომუნიკაციები, ციფრული, ენერგეტიკის და სურსათის სფეროები. ასოცირების შეთან-

ხმება მოიცავს მომხმარებელთა უფლებების დაცვასთან დაკავშირებულ დებულებებს, რაც გულისხმობს პოლიტიკაში მომხმარებელთა ინტერესების ინტეგრირებას.

საქართველოს, როგორც პოსტ-საბჭოთა ქვეყანას, შედარებით მცირე გამოცდილება აქვს მომხმარებელთა დაცვის სფეროში. ამჟამად ქვეყანაში არ არსებობს მომხმარებელთა დაცვის ცალკე ორგანო მიუხედავად იმისა, რომ რამდენიმე მარეგულირებელ ორგანოსა და სახელმწიფო სტრუქტურაში არსებობს მომხმარებელთა დაცვაზე პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეულები. საქართველოში მომხმარებელთა დაცვის თანამედროვე სისტემის ჩამოყალიბება ევროპის საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით ძალისხმევისა და რესურსების მობილიზებას საჭიროებს.

საქართველოს მიერ მომხმარებელთა დაცვის პოლიტიკასთან დაკავშირებით ნაკისრი ვალდებულებები შეიძლება ორ კატეგორიად დაიყოს. პირველი მოიცავს მოთხოვნებს, რომლებიც უკავშირდება მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სისტემის ჩამოყალიბებას და დაკავშირებულია ადმინისტრაციულ ხარჯებთან, რადგანაც უნდა შეიქმნას მომხმარებელთა დაცვაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო ინსტიტუტები. მეორე კი დაკავშირებულია კერძო სექტორის ხარჯებთან, რადგანაც დაკისრებული ვალდებულებები გამოიწვევს კერძო სექტორისა და მომხმარებელთა შორის არსებული ურთიერთობებისა და პრაქტიკის შეცვლას.

ასოცირების შეთანხმების მიხედვით, საქართველომ თავისი კანონმდებლობა 5 წლის ვადაში უნდა მოიცვანოს შესაბამისობაში ევროკავშირის მომხმარებელთა უფლებებთან დაკავშირებულ კანონმდებლობასთან. მაგალითად, საქართველომ იკისრა ვალდებულება, შეცვალოს არსებული წესები და პრაქტიკა ისეთ სფეროებში, როგორიცაა საბანკო სექტორი, ტურიზმი და ტყავის წარმოება.

21. კორპორაციული სამართალი

საქართველოს სრულყოფილად ფუნქციონირებად საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის ხელშეწყობის და ინვესტირებისთვის სტაბილური გარემოს შექმნის მიზნით, შეთანხმება შეიცავს დებულებებს i) კორპორაციულ სამართალზე, ii) კორპორაციულ მმართველობასა და iii) საბუღალტრო აღრიცხვასა და აუდიტზე.

შეთანხმების ტექსტი მოიცავს მხოლოდ მოკლე დებულებას, რომლის შესაბამისად საქართველო მიზნად ისახავს მოცემულ სფეროებში ევროკავშირთან თანამშრომლობას.

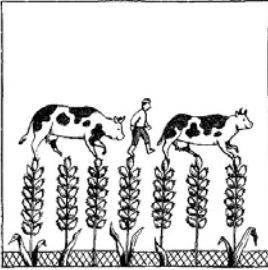
ევროკავშირი და საქართველო რეგულარულ დიალოგს გამართავენ ინფორმაციისა და გამოცდილების გაზიარების მიზნით ზემოთხსენებულ სამ სფეროში, როგორც არსებული სისტემების, ისე ახალი ტენდენციების თაობაზე.

საქართველო იღებს ვალდებულებას, შესაბამისობაში მოიყვანოს საკუთარი კანონმდებლობა ევროკავშირის კანონმდებლობასა და საერთაშორისო სტანდარტებთან. შებენიერი პასუხისმგებლობის საზოგადოებებისთვის არ იქნება განსაკუთრებით რთული ევროკავშირის დირექტივების განხორციელება ბუღალტრულ აღრიცხვასა და აუდიტთან დაკავშირებით. სხვა ტიპის კომპანიებისთვის, განსაკუთრებით კი მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის, რიგი მოთხოვნები – მაგალითად მინიმალური კაპიტალთან დაკავშირებული რეგულაცია – შესაძლოა რთული იყოს შესასრულებლად.

კორპორაციულ მმართველობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათს ატარებს და შესაბამისად, მათი განხორციელება შეიძლება გადავადდეს საქართველოს კერძო სექტორზე არასასურველი ტვირთის დაკისრების თავიდან აცილების მიზნით. ეს მოთხოვნები უკავშირდება საფონდო ბირჟაზე დარეგისტრირებულ კომპანიებში ანაზღაურების პოლიტიკას, შესრულების კრიტერიუმებისა და ანაზღაურების ცვალებადი კომპონენტების ჩათვლით, და ასევე სამეთვალყურეო საბჭოს როლს.

კორპორაციული სფეროს ამ სტანდარტების შესრულება ხელს შეუწყობს საქართველოში ბიზნეს-გარემოს გაუმჯობესებას და კერძო სექტორისთვის გამჭვირვალე და მკაფიო გარემოს შექმნას, აქციონერთა და კრედიტორთა დაცვის შესაბამისი დონის უზრუნველყოფის ჩათვლით..

22. სოფლის მეურნეობა

სოფლის მეურნეობა საქართველოს ეკონომიკის სოციალურად მნიშვნელოვანი სექტორია. მისთვის ჯერ კიდევ დამახასიათებელია დიდი რაოდენობის მცირე საოჯახო ტიპის მეურნეობები, მიწის ნაკვეთებით, რომელთა საშუალო ფართობი დაახლოებით 0.2 ჰექტარს შეადგენს. თანამედროვე ტექნოლოგიები და უნარები არასაკმარისად არის განვითარებული. მხოლოდ რამდენიმე ისეთი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტია საერთაშორისო დონეზე კონკურენტული, როგორიცაა ღვინო და თხილი, რომლებიც

2015 წელს საქართველოს მთლიანი ექსპორტის 12.3%-ს შეადგენდა.

ასოცირების შეთანხმების ტექსტი მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით, თუ რას არ მოიცავს იგი. უკრაინასა და მოლდოვასთან გაფორმებული შეთანხმებებისგან განსხვავებით, საქართველო არ იღებს ვალდებულებას, შესაბამისობაში მოიყვანოს ამ სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობა ევროკავშირის კანონმდებლობასთან. პოსტ-საბჭოთა პერიოდის პირველი ორი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორის წარმოება და შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად გაუარესდა. ამ პერიოდის შემდგომ სექტორში არსებული სერიოზული პრობლემებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად არ იქნა მიჩნეული ევროკავშირის მარეგულირებელ ჩარჩოსთან საქართველოს კანონმდებლობის ნაადრევია დაახლოება. მიუხედავად ამისა, სოფლის მეურნეობასა და სოფლის განვითარებასთან დაკავშირებული საკითხები პოლიტიკური დღის წესრიგის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს და ევროკავშირს ამ კუთხით დიდი დახმარების გაწევა შეუძლია.

ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებულია პოლიტიკური დიალოგი, რომელიც მხარდაჭერილი იქნება ტექნიკური დახმარებით და ინვესტიციებით. შეთანხმება შეიცავს ბევრ მითითებას ევროკავშირის სოფლის მეურნეობის კანონმდებლობაზე, მაგრამ მოქნილია ამ დებულებების აღსრულებასთან მიმართებით და არ მოიცავს საკანონმდებლო დაახლოების სავალდებულო ვადებს.

ევროკავშირი და ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB) აფინანსებენ მნიშვნელოვანი მოცულობის ტექნიკური დახმარების და საინვესტიციო პროექტებს ამ სექტორში.

23. დასაქმება და სოციალური პოლიტიკა

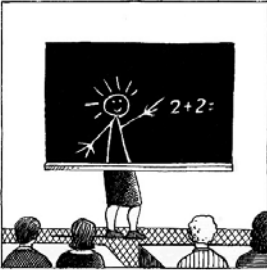
ასოცირების შეთანხმება მიზნად ისახავს თანამშრომლობის ხელშეწყობას ევროკავშირის შრომითი კანონმდებლობისა და სამუშაო პირობების მარეგულირებელი კანონმდებლობის მთელ რიგ სფეროებში. საქართველოს შრომის კოდექსის ძირეული რეფორმა 2006 წელს განხორციელდა, რის შედეგადაც მიღებულ იქნა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) კონვენციები და შრომის განონმდებლობა ამ კონვენციების დებულებებთან შესაბამისობაში იქნა მოყვანილი. რეფორმების მიზანი იყო

არაფორმალური დასაქმების შემცირება შრომის ბაზრის ეფექტიანი რეგულირების შემოღებით, რომლითაც 1970–იანი წლების საბჭოური ტიპის რეგულირება ჩანაცვლდა და ასევე, დასაქმებულთა და დამსაქმებელთა თანაბარ პირობებში ჩაყენება, განსხვავებით მანამდე არსებული წესებისა და პრაქტიკისა, რომლის მიხედვით შრომით ურთიერთობებში დამსაქმებელთა ასოციაციასა და პროფკავშირს შორის, პრიორიტეტი პროფკავშირს ენიჭებოდა.

2013 წელს ცვლილებები შევიდა შრომის კოდექსში, მისი ევროკავშირის შრომის კანონმდებლობის, დისკრიმინაციის აღკვეთისა და გენდერული თანასწორობის საკითხების მარეგულირებელ დირექტივებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიზნით. რეფორმის შედეგად კანონმდებლობაში აისახა როგორც დირექტივებით გათვალისწინებული ანტიდისკრიმინაციული და გენდერული თანასწორობის ძირითადი პრინციპები (მათ შორის ორსული ქალების დაცვაზე მიმართული ღონისძიებები), აგრეთვე გათავისუფლების შესახებ დასაქმებულის წინასწარ შეტყობინების, კოლექტიური გათავისუფლების, ზეგანაკვეთური სამუშაოს ანაზღაურების და ფიქსირებული სამუშაო საათების შესახებ მარეგულირებელი ნორმები.

ევროკავშირის დირექტივები მაღალ სტანდარტებს აწესებს ჯანმრთელობასა და შრომის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით, მაგრამ მათი განხორციელება დიდ დანახარჯებს მოითხოვს. აქედან გამომდინარე გასაგებია, რომ ასოცირების შეთანხმება გრძელვადიან, უმეტეს შემთხვევაში შვიდიდან ათ წლამდე, პერიოდს ითვალისწინებს საქართველოს მიერ ამ ნორმების განხორციელებისთვის. ამგვარი მიდგომა ხელს შეუშლის კერძო სექტორზე ზედმეტი რეგულირების ტვირთის დაკისრებას მოკლევადიან პერიოდში, რამაც შესაძლოა ფორმალური შრომითი ურთიერთობების არაფორმალურით ჩანაცვლება გამოიწვიოს.

24. განათლება, ტრენინგი და კულტურა

ასოცირების შეთანხმება ძირითად მიზნებს ადგენს განათლების სისტემისათვის, კერძოდ კი, ითვალისწინებს მის რეფორმირებას და მოდერნიზებას და უმაღლესი განათლების სფეროში ბოლონის პროცესში ჩართულობას, რაც ხელს შეუწყობს უმაღლესი განათლების ხარისხისა და მნიშვნელობის ამაღლებას.

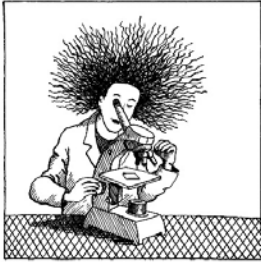
საქართველომ ჯერ კიდევ 2004 წელს დაიწყო რეფორმების გატარება ბოლონის პროცესთან დაკავშირებით, ხოლო 2005 წელს ოფიციალურად მიუერთდა ბოლონის

პროცესს, რის შედეგადაც დაინერგა სამ-საფეხურიანი უმაღლესი განათლების სისტემა (ბაკალავრის, მაგისტრის და დოქტორის კვალიფიკაციის მინიჭებით). შემდგომი ინტენსიური რეფორმები წამოწყებულ იქნა საქართველოს საგანმანათლებლო სისტემის ევროპულ და უფრო ფართო დასავლურ სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით.

განათლების გაცვლითი პროგრამების, ტრენინგების, ახალგაზრდობისა და სპორტის მიმართულებით ევროკავშირის დახმარების ძირითადი ინსტრუმენტია პროგრამა Erasmus+ უმაღლესი განათლების სფეროში. 2014 წლამდე, 847 სტუდენტმა, მკვლევარმა და აკადემიური წრეების წარმომადგენელმა ისარგებლა Erasmus-ის პროგრამით, სტიპენდიებისა და ტრენინგის, სწავლებისა და სასწავლო ვიზიტების დაფინანსების გზით. მომდევნო წლების განმავლობაში მოსალოდნელია ბენეფიციარების რაოდენობის ზრდა.

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის კულტურის სფეროში თანამშრომლობა ხელოვანთა შორის და ხელოვნების სფეროში გამოცდილების გაზიარებასა და მობილურობის პროგრამების ფორმით ხორციელდება. საქართველო აქტიურ მონაწილეობას იღებს ევროკავშირის პროგრამაში კრეატიული ევროპა, რომელიც კულტურისა და კრეატიული ხელოვნების სექტორებზეა ორიენტირებული და რაზმს საქართველომ ევროკომისიასთან შეთანხმება 2015 წლის თებერვალში გააფორმა. პროგრამის ბიუჯეტი 4.95 მილიონ ევროს შეადგენს და ის ორი კომპონენტისაგან შედგება. პირველი კომპონენტი ითვალისწინებს ევროკავშირის მხარდაჭერას შესაძლებლობების გაძლიერების და კულტურის პოლიტიკის დღის წესრიგში ჩართვის მიზნით. მეორე კომპონენტი წარმოადგენს ევროკავშირის და ევროპის საბჭოს ერთობლივ პროექტს, რომელიც მიმართულია 6-12 ისტორიული ქალაქისთვის დახმარების გაწევაზე, კულტურული მემკვიდრეობის აღორძინებაზე ორიენტირებული ურბანული განვითარების სტრატეგიების შემუშავებისთვის.

25. მეცნიერება და ტექნოლოგია

ასოცირების შეთანხმება ფართო სპექტრის მიზნებს განსაზღვრავს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სფეროში და მიზნად ისახავს თანამშრომლობის გაძლიერებას სამეცნიერო კვლევის შესაძლებლობების, ადამიანური რესურსების პოტენციალის და მეცნიერული ცოდნის გაზიარების თვალსაზრისით.

2016 წლის აპრილში საქართველო მიუერთდა ევროკავშირის პროგრამას ჰორიზონტი 2020, რომელიც ევროკავშირის სამეცნიერო კვლევების სფეროს წამყვანი პროგრამაა და მას მნიშვნელოვანი დაფინანსება გამოეყო 2014-20 წლების პერიოდისთვის (80 მილიარდი ევრო). ჰორიზონტი 2020 მონაწილეებს სთავაზობს მსოფლიო კლასის სამეცნიერო ქსელებზე, სამეცნიერო კვლევით ორგანიზაციებსა და მონაცემებზე წვდომას მობილობის ზრდით, რაც მნიშვნელოვანია საქართველოს მოდერნიზაციისა და ევროპასთან ინტეგრაციის თვალსაზრისით. ჰორიზონტი 2020 ხელს უწყობს საქართველოსა და ევროკავშირის მიერ ერთობლივი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტების განხორციელებას, ტრენინგების ჩატარებას და მეცნიერებისა და მკვლევარების მობილობის გაზრდას. ევროკავშირთან თანამშრომლობის შედეგად, საქართველოს ეძლევა შესაძლებლობა გააძლიეროს თავისი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები.

ჰორიზონტი 2020-ში ასოცირებული წევრობის შედეგად, საქართველო შეძლებს ამ პროგრამაში მონაწილეობის მიღებას ევროკავშირის წევრი ქვეყნების მსგავსად, მათ შორის ფონდის მმართველობით სტრუქტურებში. წევრობა ფასიანია და საწევრო გადასახადის მოცულობა ქვეყნის მშპ-ს პროპორციულია, თუმცა მნიშვნელოვანი შეღავათებია გათვალისწინებული. საქართველო უკვე მონაწილეობდა ჰორიზონტი 2020-ის წინამორბედ კვლევისა და განვითარების მეშვიდე ჩარჩო პროგრამაში (FP7) და 59 პროექტისთვის მთლიანობაში 5.49 მილიონი ევროს დაფინანსება მიიღო.

საქართველოს მკვლევარები მაღალი ხარისხის ინოვაციური კვლევებს ახორციელებენ ნანოტექნოლოგიების, ბიოტექნოლოგიების და ფარმაცევტულ, ჯანდაცვის, სოფლის მეურნეობისა და საინჟინრო სფეროებში. ეს ის მიმართულებებია, რომლებიც მყარ საფუძველს ქმნის ევროკავშირთან უფრო მჭიდრო თანამშრომლობისთვის.

26. ევროკავშირის სააგენტოები და პროგრამები

ევროკავშირში 46 სააგენტო ფუნქციონირებს, რომლებიც ნაწილობრივ დამოუკიდებელი და სპეციალიზირებული სტრუქტურებია. სააგენტოების დაფინანსებას და კონტროლს ახორციელებს ევროკავშირი, ევროკავშირის პოლიტიკის მხარდაჭერის მიზნით. გარდა ამისა, არსებობს დაახლოებით 45 პროგრამა, რომელთა უმეტესობა ევროკომისიის მიერ ფინანსდება და იმართება. სააგენტოების და პროგრამების დაახლოებით ნახევარი ღიაა საქართველოს მონაწილეობისთვის.

პროგრამებსა და სააგენტოებში მონაწილეობა ექსპერტების და ადმინისტრაციული ორგანოების ევროკავშირის შესაბამის უწყებებთან უფრო ღრმა ინტეგრაციის საშუალებას იძლევა და ხელს უწყობს რეფორმების გატარებას.

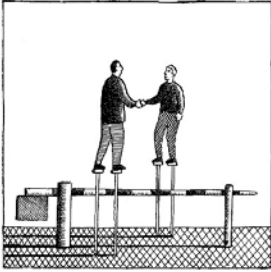
ქვემოთ ჩამოთვლილი სააგენტოები ყველაზე მეტად რელევანტურია საქართველოსთვის ასოცირების შეთანხმების ვალდებულებების გათვალისწინებით:

- ევროპის საავიაციო უსაფრთხოების სააგენტო (EASA)
- ევროპის საზღვაო უსაფრთხოების სააგენტო (EMSA)
- სამუშაო ადგილზე უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის ევროპის სააგენტო (EU-OSHA)
- ევროპის თავდაცვის სააგენტო (EDA)
- ევროკავშირის სამართლებრივი თანამშრომლობის ერთეული (EU-ROJUST)
- ევროპის პოლიციის კოლეჯი (Europol)
- ნარკოტიკებისა და ნარკოდამოკიდებულების მონიტორინგის ევროპული ცენტრი (EMCDDA)
- გარე საზღვრებზე ოპერატიული თანამშრომლობის მართვის ევროპული სააგენტო (FRONTEX)
- ევროპის გარემოს სააგენტო (EEA)

სააგენტოებში წევრობისთვის საჭიროა მოლაპარაკებების წარმოება შესაბამისი საერთაშორისო ხელშეკრულების გაფორმების მიზნით და პარტნიორის გადაწყვეტილება ფინანსური შენატანის თაობაზე. საქართველოზე ფინანსური ტვირთის შემსუბუქების მიზნით შესაძლებელია დროებითი ფასდაკლების პირობებზე მოლაპარაკება.

სააგენტოების წევრობა და პროგრამებში მონაწილეობა იძლევა ინფრასტრუქტურასა და მმართველ ორგანოებზე სრული წვდომის შესაძლებლობას.

27. ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობა

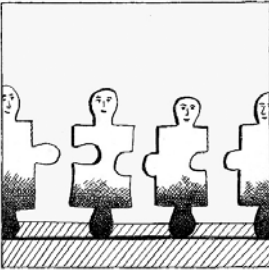

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს არ გააჩნია სახმელეთო საზღვარი ევროკავშირთან, მას აღმოსავლეთ პარტნიორობის ორ ქვეყანასთან, სომხეთთან (219 კმ) და აზერბაიჯანთან (428 კმ) აქვს საერთო საზღვარი. ევროკავშირი დახმარებას უწევს საქართველო-სომხეთის და საქართველო-აზერბაიჯანის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობას, რაც მიზნად ისახავს მეზობელ ქვეყნებს შორის კავშირების გამყარებას საერთო გამოწვევებთან გამკლავების მიზნით. პროგრამაში მონაწილე მხარეები არიან ადგილობრივი და რეგიონული ადმინისტრაციები, საავადმყოფოები, საგანმანათლებლო და კომუნალური მომსახურების მიმწოდებლები, არა-სახელმწიფო ორგანიზაციები და მცირე და საშუალო საწარმოები.

კერძოდ, ევროკავშირის დაფინანსებული სქემა მიზნად ისახავს სომხეთის და აზერბაიჯანის საზღვრებთან მიმდებარე საქართველოს რეგიონების სოციალური და ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობას სამ პრიორიტეტულ სფეროში. პირველ რიგში, ის ითვალისწინებს საზღვრის მიმდებარედ მცხოვრები ადგილობრივი თემების საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას ერთობლივი პროექტების განხორციელების გზით. მეორე, ის მიზნად ისახავს საერთო გამოწვევების გადაწყვეტას ისეთ სფეროებში, როგორიცაა გარემოს დაცვა, დასაქმება და საზოგადოებრივი ჯანდაცვა. მესამე, განათლების, სპორტისა და კულტურის სფეროში მოცდილების გაზიარების გზით, პროგრამა ხელს უწყობს ადამიანებს შორის კავშირების დამყარებას.

ახალგაზრდების დასაქმების თვალსაზრისით არსებულ საერთო გამოწვევებთან გამკლავება ტრანსსასაზღვრო ტურიზმის განვითარების გზით ერთ-ერთი უმთავრესი პროექტია, რომელმაც ევროკომისიის მნიშვნელოვანი მხარდაჭერა მიიღო, მთლიანი ბიუჯეტით – 183,248 ევრო. ტავუშის (სომხეთი) და ქვემო ქართლის (საქართველო) რეგიონებს შორის თანამშრომლობა მიზნად ისახავს საზღვრის მიმდებარედ მცხოვრები თემების ცხოვრების დონის ამაღლებას ტურიზმის განვითარების, ახალგაზრდებს შორის კონტაქტების დამყარების ხელშეწყობის და გარემოსდაცვით პრობლემებზე ყურადღების გამახვილების გზით. პროექტის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებული ბენეფიციარი რეგიონების ახალგაზრდებზე.

28. სამოქალაქო საზოგადოება

საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოება უკვე დიდი ხანია ქვეყანაში მიმდინარე ცვლილებების ერთ-ერთი მამოძრავებელი ძალაა. 2003 წლის ვარდების რევოლუციის შემდეგ, საქართველოს არასამთავრობო ორგანიზაციების ხელმძღვანელების დიდმა ნაწილმა მთავრობაში დაიკავა მაღალი ხელმძღვანელი პოზიციები. ზოგადად, მეზობელ ქვეყნებთან შედარებით, საქართველოს მთავრობა სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობისთვის უფრო ღიაა.

ევროკავშირი დიდი ხანია მხარს უჭერს საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოებას, რომელიც მთავრობაზე ზეგავლენისა და ცვლილებების ხელშეწყობის მამოძრავებელი ძალაა. 2014–2017 წლებში ევროკავშირის მიერ საქართველოსთვის დახმარების სახით გამოყოფილი რესურსების 5% საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მხარდაჭერისთვისაა განკუთვნილი.

ევროკავშირსა და საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოებას შორის თანამშრომლობის ერთ-ერთი ფორმატია აღმოსავლეთ პარტნიორობის მრავალმხრივი სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმი, რომელიც ასოცირების შეთანხმების ხელმოწერამდე, 2009 წელს შეიქმნა. ფორუმში გაერთიანებულნი არიან აღმოსავლეთ პარტნიორობის ექვსი ქვეყნის სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. საქართველოს ეროვნული პლატფორმა 2010 წლის ნოემბერში შეიქმნა და 95 სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციას აერთიანებდა.

2015 წლის ნოემბერში, საქართველოს მთავრობამ და საქართველოს ეროვნულმა პლატფორმამ თანამშრომლობის მემორანდუმი გააფორმეს და ასოცირების შეთანხმების განხორციელების მიზნით სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერების ვალდებულება იკისრეს. საქართველოს ეროვნულ პლატფორმაში ამჟამად 120 არასამთავრობო ორგანიზაციაა გაერთიანებული და მის ბაზაზე 5 სამუშაო ჯგუფია ჩამოყალიბებული, რომლებიც ქვე-ჯგუფებადა არის დაყოფილი.

ბოლო წლების განმავლობაში მოსკოვმა გაზარდა თავისი გავლენა საქართველოში გარკვეული სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების დაფინანსების მეშვეობით, რომლებიც აქტიურად მუშაობენ ევროკავშირის და ნატოს წინააღმდეგ დედაქალაქსა და რეგიონებში. ეს ტენდენცია შემფოთებას იწვევს საქართველოს პრო-დასავლურ პოლიტიკურ ძალებსა და ორგანიზაციებში, ასევე საქართველოს დასავლელ პარტნიორებსა და მოკავშირეებში.

ნაწილი IV. სამართლებრივი და
ინსტიტუციონალური დებულებები

29. დავების მოგვარება

ასოცირების შეთანხმება კარგად განვითარებულ მექანიზმს ითვალისწინებს დავების მოგვარებისთვის, რომლებიც შესაძლოა წარმოიშვას შეთანხმების განხორციელების პერიოდში. გამომდინარე იქიდან, რომ მხარეები იმუშავებენ მრავალ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ საკითხზე, გარდაუვალია აზრთა სხვადასხვაობის წარმოშობა შეთანხმების სპეციფიკური დებულებების ინტერპრეტაციასა და მათ განხორციელებასთან დაკავშირებით.

შეთანხმება დავების მოგვარების ორ ძირითად მექანიზმს ითვალისწინებს: ერთი “ზოგადია” და ვრცელდება შეთანხმების ყველა ნაწილთან დაკავშირებულ დავებზე გარდა DCFTA-სა, ხოლო მეორე ვრცელდება DCFTA-ზე.

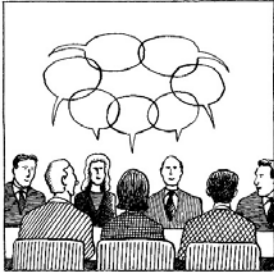
ზოგადი მექანიზმი ეფუძნება მხარეების მიერ ასოცირების საბჭოს მეშვეობით ორმხრივად გადაწყვეტილების მიღებას. თუ ამგვარი ერთობლივი გადაწყვეტილება ვერ იქნა მიღებული, დაბარალეულ მხარეს შეუძლია „შესაბამისი ზომების“ მიღება.

DCFTA-სთან დაკავშირებული დავების შემთხვევაში უფრო დახვეწილი სისტემა არსებობს, რომელიც ორ ალტერნატიულ გზას ითვალისწინებს: არბიტრაჟის წესით სავალდებულო გადაწყვეტილების მიღებას, ან უფრო მსუბუქ მექანიზმს, მედიაციას, სადაო საკითხზე ურთიერთშეთანხმებული გადაწყვეტილების მიღების მიზნით.

გარდა ამისა, ასოცირების შეთანხმება შეიცავს დებულებას შეთანხმების „არსებითი ელემენტების“ დარღვევასთან დაკავშირებით (მაგ. ძირითადი პოლიტიკური პრინციპები), რამაც შესაძლოა მთლიანი შეთანხმების მოქმედების შეჩერება გამოიწვიოს.

ევროკავშირი პრაქტიკაში იშვიათად მიმართავს ამ საშუალებებს და ცდილობს დავა დიალოგის გზით გადაჭრას.

30. ინსტიტუციონალური დებულებები

ასოცირების შეთანხმებაში ჩამოყალიბებულია ყოვლისმომცველი ინსტიტუციონალური ჩარჩო შეთანხმების განხორციელების მონიტორინგისთვის.

ამ კუთხით ძირითადი ინსტიტუტი ასოცირების საბჭოა, რომლის შემადგენლობაში შედიან ერთი მხრივ ევროკავშირის საბჭოს და ევროკომისიის წევრები და მეორეს მხრივ საქართველოს მთავრობის წევრები. ასოცირების საბჭოს ფართო უფლებამოსილება გააჩნია შეთანხმების მრავალი დეტალის ცვლილებისთვის (შეთანხმების დანართებში), თუმცა მას არ შეუძლია შეცვალოს შეთანხმების ძირითადი ტექსტი, ვინაიდან ის წარმოადგენს ხელშეკრულებას, რომლის ცვლილება რატიფიკაციისგან დაკავშირებულ რთულ პროცედურებს მოითხოვს.

ასოცირების საბჭოს დახმარებას უწევს ასოცირების კომიტეტი, რომელიც შედგება მხარეთა მაღალი რანგის წარმომადგენლებისგან და რომელსაც, თავის მხრივ, გააჩნია სპეციალიზირებული კომიტეტები, მაგალითად კომიტეტი ვაჭრობის საკითხებზე, და ასევე ქვე-კომიტეტები. ეს ურთიერთდაკავშირებული ინსტიტუციები ასევე პასუხისმგებელი არიან, მუდმივად მიაწოდონ ერთმანეთს ინფორმაცია შეთანხმების განხორციელებასთან დაკავშირებით, კერძოდ კი თავად ევროკავშირში მიმდინარე საკანონმდებლო განვითარების კონტექსტში.

შეთანხმება ითვალისწინებს საპარლამენტო ასოცირების კომიტეტის ჩამოყალიბებას, რომელიც შედგება ევროპარლამენტის და საქართველოს პარლამენტის წევრებისგან და ასევე სამოქალაქო საზოგადოების პლატფორმის შექმნას (თავი 28).

წინამდებარე ბროშურა ეყრდნობა სახელმძღვანელოს, სახელწოდებით ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაღრმავება: რა, რატომ და როგორ?, რომლის რედაქტორები არიან მაიკლ ემერსონი და თამარ კოვზირიძე. სახელმძღვანელო ქართულ და ინგლისურ ენებზე ხელმისაწვდომია შემდეგ მისამართზე: www.3dcftas.eu

სრული სახელმძღვანელოს თანაავტორები ჩამოთვლილია ქვემოთ.

**თანაავტორები CEPS-ის
მხრიდან:**

სტივენ ბლოკმანსი
მაიკლ ემერსონი
ჰრანტ კოსტანიანი
გიომ ვან დერ ლო

**თანაავტორები რეფორმატიქსის
მხრიდან:**

გიორგი ახალაია
დავით ბოლქვაძე
ზაზა ჭელიძე
გვანცა დუდუჩავა
ლალი ღოღობერიძე
ალექსანდრე კაჭარავა
ელენე ხოშტარია
თამარ კოვზირიძე
ვახტანგ (ვატო) ლეჟავა
ნათია სამუშია
გიორგი ზედგინიძე

წინამდებარე ხელმისაწვდომი და არა-ტექნიკური ხასიათის მოკლე გზამკვლევის საგანს წარმოადგენს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ახალი ტიპის ურთიერთობები. ეს ურთიერთობები ეყრდნობა კომპლექსურ ხელშეკრულებას: ასოცირების შეთანხმებას ყოვლისმომცველი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამართლებრივი შინაარსით, რომელსაც 2014 წელს მოეწერა ხელი და 2016 წლის 1 ივლისს სრულად შევიდა ძალაში. შეთანხმება მოიცავს ღრმა და ყოვლისმომცველ თავისუფალ სავაჭრო სივრცეს (DCFTA).

ეს მოკლე გზამკვლევი არის სახელმძღვანელოს შეჯამება, რომლის სათაურია ევროკავშირისა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაღრმავება: რა, რატომ და როგორ? და რომელშიც ასოცირების შეთანხმების შინაარსი ბევრად უფრო ღრმად არის განხილული. სახელმძღვანელო, მსგავსად წინამდებარე ბროშურისა, თავისუფლად ხელმისაწვდომია მისამართზე: www.3dcftas.eu ინგლისურ და ქართულ ენებზე. ორივე პუბლიკაციას თავების ერთნაირი სტრუქტურა აქვს, რაც მკითხველს, რომელსაც სურვილი აქვს უფრო ღრმად გაეცნოს რომელიმე საკითხს, საშუალებას აძლევს, მოიძიოს იგი უფრო ვრცელ სახელმძღვანელოში.

წინამდებარე მოკლე გზამკვლევი გამოქვეყნებულია შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (Sida) მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში და წარმოადგენს ტრილოგიის ნაწილს, მოლდოვასა და უკრაინაზე გამოქვეყნებულ მსგავსი ნაშრომებთან ერთად.

